

ADP ölkədə aparılan siyasi həbsləri pislədi

Hürriyyət

№28 (3271) 8 Avqust / 2023-cü il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**İranlı vəkllər
Fəridi müdafiə
etməkdən
qorxurlar**

“AZAL” və “Buta” niyə birləşir?

Hava nəqliyyatındakı böyük siyasətin pərdəarxası

Ukrayna iqtisadiyyatı ABŞ “maliyyə
əjdahası”na həvalə edildi

GÜNÜN NƏBZİ

Xəbər

**Vüqar
Məmmədovun
apellyasiya
şikayəti təmin
olunmadı**

Hakimi Mirzəli Abbasov növbəti
dəfə sifarişli qərara imza atdı

2

Baxış

Rusiyanın aqoniyası...

Və yaxud İran ayətulları
erməni qatilin müdafiəsinə
qalxanda təəccüblənməyin

3

Siyasət

**Ərdoğan-Putin görüşündə nə
kimi nəticələr əldə olunacaq?**

“Putinin Türkiyə səfərində taxıl sazişi, Qara dənizin
humanitar tranzitlərə açıqlığı və s. məsələlər
əsas diqqət mərkəzində olacaq”

5

Şikayət

**Təhqirlə üzləşən xanım
Prezidentdən kömək istədi**

Fatimə Qasimova: “Qərbi
Azərbaycanlı olduğum üçün “erməni”
deyərək, alçaldılar”

7

Sərbəst

“Ağlamaq gözəldir”

Psixoloq Aynur Xəlilova: “Gülmək
ürək üçün nə qədər faydalıdırsa,
ağlamaq da o qədər faydalıdır”

13

Layihə

**“Çıxılmaz vəziyyətdə
qalan Arutyunyan Rusiya
və Qərbdən əlini üzüb”**

Elxan Şahinoğlu: “Bəli, onun da dediyi kimi
Azərbaycanın məqsədi Qarabağda separatçılığa son
qoymaq və bölgəni qanunlarımıza tabe etdirməkdir”

8

Cəmiyyət

**“Azərbaycan 1975- ci il
xəritəsinə razı olmayacaq”**

Tofiq Zülfüqarov: “Bakı 1920-ci
ilin payızına qədər mövcud
olan xəttə israr edəcək...”

4

Çörək yerinə narkotik

İranda sosial partlayış qaçılmazdır...

Narkotiklərin zərərli olduğu danılmazdır. Narkotik baronları, yaxud İranda deyildiyi kimi, "mal itələyənlər", yəni narkotik satıcıları, "barıqalar" əlbəttə ki, iyrəncdir. Bəs necə olur ki, nə qədər çox edam olunurlarsa, o qədər də çox peyda olurlar? Bəlkə onları bu işə sövq edən qismən onların pozğunluğu deyil, sosial quruluşdur? Hazırda təkcə Tehrandə ümumi tutumu 47 676 nəfərlik 13 narkoloji reabilitasiya mərkəzi fəaliyyət göstərir. İndi isə potensialın daha dördə birə qədər artırılması məsələsi gündəmdədir. Tehranın narkomanları "mallarının" böyük həcmi Sistan-Bəlcistan əyalətindən əldə edirlər. Və polis nə qədər çalışsa da, nə qədər "aşağı ranqlı" narkotik alverçisi edam edilsə də, "böyük balıqlar" uğurla polis torlarından keçir - bu axın azalmır...

6

**Azərbaycanda narkotik ticarətinin
arxasında hansı məmurlar dayanır?**

Bu gün narkobiznesdən gələn pullar sabah ölkədə bir çox arzuolunmaz hadisələrin baş verməsinə səbəb ola bilər...

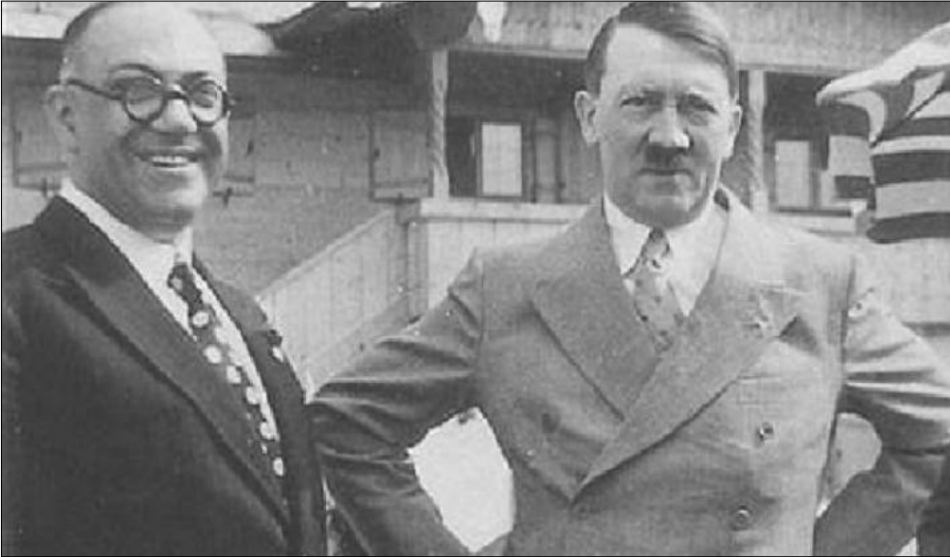
Azərbaycanda 2 ildən artıqdır ki, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanıyaya qarşı ciddi mübarizə gedir. Demək olar ki, bütün müvafiq qurumlar narkotik ticarətinin qarşısını almaq üçün öz imkanlarını səfərbər ediblər. Stopnarkotik.az-ın mötəbər qaynaqlardan əldə etdiyi məlumata əsasən, bu məsələdə ən yüksək səviyədə ortaya iradə qoyulub. Belə ki, Prezident İlham Əliyev ölkədə "narkotik böhranı"nın qarşısını almaq üçün aidiyyəti dövlət strukturlarına ciddi göstərişlər verib...

6

Fakt

Fakt

Hitleri narkotiklə “müalicə edən” həkim haqda şok detallar

Dövlət başçılarının xüsusi tibbi personalı olsa da, bəzən siyasi liderlər onların xidmətlərindən istifadə etməkdən imtina ediblər.

1936-cı ildə Adolf Hitlerin ayaq nəyihələrinin dərisində qızartılar yarananda da furer öz həkimlərinə etibar etməyib. Nəhayət, problem ciddi narahatlıq yaradanda Hitler öz yaxınlarına həkim axtarmağı tapşırıb. Furerin şəxsi fotoqrafı, həm də yaxın dostluq münasibətində olduğu Henrix Qofman Hitlerə Teodor Morel adlı bir həkimə məsləhət görüb.

Beləliklə, Morel fotoqrafın vasitəçiliyi ilə Hitlerin görüşünə gəlib. Həkim müayinələrdən sonra furerdə ekzema xəstəliyini aşkar edib və iki həftəlik müalicə kursu yazıb. Müalicəni qəbul edən Hitler 5-6 gündən sonra müsbət nəticələri hiss etməyə başlayıb. Kursun sonunda isə o, Moreli yenidən yanına dəvət edib, təşəkkürünü bildirib:

- Mən son 20 ildə ilk dəfə şahidi oluram ki, həkimin yazdığı müalicə kursu 10-15 gün ərzində müsbət nəticəsini verir. Buna görə sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Siz məni heyrətləndirdiniz. Arzu edərdim ki, sizi öz komandamızda görək.

Fureri müalicəsi çox da çətin olmayan adi bir ekzemadan xilas edən həkim təvazökarlıqla cavab verib:

- Mənim furerim, sizə xidmət etməkdən şərəf duyuram. Diqqətinizə çatdırım ki, narahatlığınıza əsas yoxdur. Almaniya səhiyyəsi bu cür xəstəliklərin öhdəsindən çox asanlıqla gəlmək iqtidarındadır.

Daha sonra Hitler səhhətindəki digər problemlər haqqında danışdı:

- Böyük Almaniya uğrunda gördüyümüz işlər bəzən bizə sağlamlığımız haqqında düşüncəni unutturur. Buna görə də mən bu işi sizə həvalə edirəm, bu gündən mənim şəxsi həkimim kimi fəaliyyət göstərəcəksiniz. Beləliklə, təsadüfi bir görüş, adi bir ekzema xəstəliyinin müalicəsi Moreli furerin şəxsi həkiminə çevirib...

Teodor Morel şəxsi həkim qismində ilk növbədə Hitleri narahat edən bağırsaqlar xəstəliklərinin müalicəsi ilə məşğul olub. Əsasən qeyri-ənənəvi və xalq təbabəti üsullarından istifadə edən həkim qısa zamanda furerin bu narahatlığını aradan qaldırmağa nail ola bilib. Amma Hitlerin səhhətindəki problemlər bitib tükenməyib. Hitleri daha çox narahat edən gecələr yuxusuzluq problemi, səhərlər isə özgin olması ilə bağlı olub. Bu vəziyyəti aradan qaldırmaq üçün Morel kiçik dozalardan başlayaraq tərkibində narkotik vasitələr olan dərman preparatlarından istifadə etməyə başlayıb. Zaman-zaman doza həddi qaldırılıb. Həkimin bu təyinatından Hitler çox məmnun qalıb.

Həkimin bu cür müalicə üsulu Hitlerin ən yaxın ətrafını ciddi narahat etməyə başlayıb və bu haqda onunla bir neçə dəfə ciddi söhbət aparılıb. Bu söhbətlərin sonu Hitlerin bir cümləsi ilə yekunlaşıb: “Mən Morelə inanıram və sağlamlığımı ona həvalə etməkdə yanılmamışam. Heç kimə onun haqqında artıq söz deməyə də icazə vermədim...”

Morel isə öz işini davam etdirib, narkotik tərkibli dərmanların siyahısı günbəgün uzanıb və artıq hamıya məlum olub ki, Morel Hitlerdə narkotik asılılıq yaradıb. Hitler 1943-cü ildə meydana partiya üzvləri qarşısında iki saatdan artıq ayaq üstə və çox gümrəh şəkildə çıxış edəndə də, çoxlarına aydın olub ki, furerin bu “gümrəhliyi” hansısa dərmanların hesabıdır.

Bəzi araşdırmaçıların versiyasına görə, Morel Britaniya kəşfiyyatına işləyib və külli miqdarda pul hesabına o, Hitlerin səhhətində ciddi problemlər yaratmaq tapşırığını alıb. Bu versiya təsdiqini tapmasa da, sual kimi cavabsız qalıb.

1943-cü ilin sonlarında Hitlerin səhhətində ciddi problemlər yarananda və aradan qaldırılması mümkün olmayanda furerin öz sədaqətli həkiminə inamı azalıb. Əvvəlki dost münasibətləri də soyuyub. Ancaq Morel öz təmkinini itirməyib, əvvəlki kimi xidmətini davam etdirib, o cümlədən şəxsi zənginliyinin təmini üçün də bütün vasitələrdən istifadə edib.

Fürerlə həkim arasında bu cür soyuq münasibətlərə Hitler 1945-ci ilin aprel 21-də, ölümündən 9 gün əvvəl son qoyaraq Moreli vəzifəsindən azad edib.

Vəzifəsindən azad olunduqdan sonra Morel Berlini tərk edib. Almaniyanın müğlubiyyəti onu ciddi narahat edib. Furerin həkimini kimi həbs olunacağına şübhə etməyən həkim Almaniya yadan qaçmaq istəyəndə 1945-ci ilin iyul ayının 17-də Münhen vağzalında Amerikanın xüsusi xidmət orqanları əməkdaşları tərəfindən həbs edilib.

İstintaq zamanı Morel özünü müdafiə etməyi bacarıb və o, hərbi cınayyət kimi ittiham olunmayıb. 6 ay cəzaçəkmə müəssisəsində saxlandıqdan sonra Morel azadlığa buraxılıb. Morel çoxlarını, o cümlədən Adolf Hitleri müalicə etsə də, öz xəstəliyinə çarə tapmayıb. O, 1948-ci ildə, 61 yaşında ürək xəstəliyindən vəfat edib.

Hazırladı: RƏŞAD

Əyləncə səhifəsi

Dünya narkomafiyasının “xaç anası”

Kolumbiyada “Kokainin xaç anası” (The Cocaine Godmother) ləqəbli məşhur kolumbiyalı narkobaronessa Qriselda Blanko kriminal dünyanın məşhur simalarından olub.

Qriselda Blanco 1943-cü ildə Kolumbiyanın Kartaxena şəhərində anadan olub. Qriselda anası Ana Lusya Restrepo ilə birgə 3 yaşında Medellinə köçür. Qızın erkən yaşlardan yeraltı dünyasına meylləndiyinə dair müxtəlif mənbələrdən dəlillər var. Bəlkə də burada da genetik bağlar öz hökmünü verib. Beləliklə, 11 yaşında Qriselda “fidiyə” (giron müqabilində tələb olunan pul - müəl.) üçün varlı ailədən bir uşağın qaçırılmasında iştirak edir və sonradan uşaq güllələnir. 14 yaşında Blanko anasının onu daim döyməsindən xilas olmaq üçün evdən qaçır. Bir müddət fahişəlik edir, daha sonra - 20 yaşında Karlos Truxillo ilə evlənir. Bu, Qriseldanın ilk evliliyi idi və bu evlilikdən onun üç oğlu doğulur.

1970-ci illərin ortalarında ikinci dəfə Alberto Bravo ilə evlənen Qriselda onunla birlikdə ABŞ-a mühacirət edir, Nyu-York ştatının Kuins şəhərində (Queens, New York) məskunlaşır. Cütlük narkotik ticarətinə “girişir” və çox keçmədən Blanko və Bravo çox səmərəli narkotik ticarəti şəbəkəsi təşkil edirlər. 1970-ci illərin ikinci yarısında onları həbs etməyə çalışırlar və cütlük Kolumbiyaya qaçır. Ancaq 1970-ci illərin sonlarında Blanko yenidən gizli şəkildə ABŞ-a gəlir, bu dəfə Mayamidə məskunlaşır. Məhz Mayamidə Qriselda “Kokain Kovboy Döyüşləri” (Cocaine Cowboy Wars) kimi tanınan hadisəyə qarışır və bu müharibə nəticəsində kokain marixuana ticarətini bazarından az qala sıxışdırır. Blanko o zamanlar çox ciddi və təhlükəli narkobaronessa kimi şöhrət qazanır; onun yoluna çıxmaq və işinə mane olmaq istəyənlərin çoxunu “aradan götürür”. 1984-cü ildə Qriselda Blanko Kaliforniyaya köçür - Mayamidə çoxları onunla “çekişmək” istəyirdi və buna görə də orada qalmaq təhlükəsiz deyildi. 20 fevral 1985-ci ildə polis Blankonu öz evində həbs etdi, məhkəmədən və hökmün elanından sonra o, 20 il həbs cəzası aldı.

Ancaq həbsdə olmasına baxmayaraq, Qriselda barmaqlıqlar arxasından ABŞ-dakı narkobiznesi idarə etməyə davam edir. 2004-cü ildə narkobaronessa Kolumbiyaya deportasiya edilir və burada yenidən işini davam etdirir. Lakin Kolumbiyada onun bütün işlərinə nəzərət Medellin karteli ələ keçirir. Blankonun onlarla münasibətləri kartel liderlərindən birinin ailəsinə mənsub olan Marta Ocoanın öldürülməsinə görə korlanmışdı.

Qriseldanın üç oğlu qanlı savaşa güllələnir. Sağ qalan yeganə övladı uşaqlıqdan nənəsi tərəfindən böyüdülməyən Maykl Korleone Blankodur.

“Kokainin xaç anası” ləqəbi Qriselda Blankoya aid idi, o, dünyanın ən təhlükəli və uğurlu narkotik alverçiləri siyahısındadır. Qriselda Blankonun narkobiznesi ona ildə 20 milyard dollar qazandırırırdı və o, ABŞ-a birbaşa kokain tedarükünü təşkil edirdi.

Hazırladı: RƏŞAD

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

“Hürriyyət” qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnir və “Futbol+ servis” mətbəəsində çap edilir.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

İranlı vəkillər Fəridi müdafiə etməkdən qorxurlar

Fərid Səfərlinin cinayət işini hüquqi deyil, siyasi proses olaraq dəyərləndirirəm və qınayıram. Bu sözləri tanınmış güneyli vəkil, Azərbaycan İnsan Haqları Təşkilatının sədri Nağı Mahmudi Fəridə qarşı irəli sürülmüş yeni ittihamı şərh edərkən deyib.

Onun sözlərinə görə, yeni ittiham əvvəlkinə nisbətən daha yüngül hesab olunur: "Fərid Səfərlinin ittihamının dəyişdirilməsi onun xeyrinədir. Əvvəlki casusluq ittihamına görə azərbaycanlı gəncin cəzası 2 ildən 10 ilə qədər ola bilərdi. Casusluq niyyəti ittihamı sübut olunarsa, ona 1 ildən 5 ilədək cəza tətbiq olunma ehtimalı var".

Tanınmış hüquqşünas Fərid Səfərlinin hələ də vəkillə təmin olunmamasına da münasibət bildirib:

"Vəkil məsələsi qəlizdir. Hazırda Tehranın Evin həbsxanasında saxlanılan tələbənin vəkillə təmin olunmamasının səbəbləri aydındır. Bəzi vəkillər qorxub çəkinir deyə bu məsələ belə qalıb".

Qeyd edək ki, F.Səfərli fevralın 20-də eyni universitetdə təcrübə keçmiş həkim sevgilisini görmək üçün Tehran şəhərinə gedib. O, martın 5-də Almaniyaya qayıtmalı olsa da, geri dönməyib. Martın 4-dən etibarən Fəridin telefonu söndüb, onunla əlaqə tamamilə itib. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi martın 9-da Fəridlə bağlı bu ölkəyə nota verib.

Gürcüstanda həlak olanlar arasında azərbaycanlı da var

Dünən Gürcüstanda matəm günü idi. Hurriyyet.az xəbər verir ki, ötən həftə Raça rayonunun dağlarındakı Şovi kurortunda baş vermiş irimiqyaslı sürüşmə qurbanlarının xatirəsi yad edilir. Təbii fəlakət nəti-

cəsində 18 nəfər həlak olub, daha 18 nəfər isə (onlardan 7 nəfəri uşaqdır) itkin düşüb. Həlak olanlar arasında Rustavi sakini, milliyyətəcə azərbaycanlı olan 18 yaşlı Samirə İsəyeva da var. Şovi kurortu yer üzündən silinib. Kurorta aparən körpülər məhv olub, avtomobil yolu keçirilməz vəziyyətdədir.

Mütəxəssislərin rəyinə görə, sürüşmə bir neçə faktorun birləşməsi nəticəsində baş verib: əvvəlki həftələrdə yağan leysanlardan sonra dağ buzlaqlarının əriməsini qızmar istilər daha da gücləndirib, torpağın eroziyası güclənib, böyük yüksəkliklərdən daşların tökülməsi domino effekti yaradıb. Nəticədə 5 milyon kub torpaq kurort ərazisinə çökdü.

Gürcüstanın Baş naziri İrakli Qaribaşvili avqustun 7-ni matəm günü elan edib. Respublika ərazisində bayraqlar endirilib. İtkin düşənlərin axtarışına 600 nəfər xilasedici, 180 maşın və sərhədçilərin vertolyotları cəlb olunub.

"Hurriyyet"

Məhkəmə Qubad İbadoğlu ilə bağlı qərar verdi

Azərbaycan Demokratiya və Rifah Partiyasının sədri Qubad İbadoğlunun ev dustaqlığına buraxılmaması ilə bağlı qərardan verilmiş şikayətə baxılıb. Hurriyyet.az xəbər verir ki, Bakı Apellyasiya Məhkəməsində keçirilən iclasda məhkəmə şikayəti əsassız hesab edib. Təqsirləndirilən şəxsin həbsinin davamına qərar verilib.

Bu gün 42 dərəcə isti olacaq

Bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında əsasən yağmursuz. Lakin gecə və səhər yarımadaanın bəzi yerlərində qısamüddətli az yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi əsəcək.

Bu barədə Hurriyyet.az-a Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Havanın temperaturu gecə 23-28° isti, gündüz 33-38° isti olacaq. Azərbaycanın rayonlarında hava şəraitinin əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə qısamüddətli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Gecə və səhər bəzi rayonlarda duman. Müləyim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 21-26° isti, gündüz 35-40°, bəzi yerlərdə 42° isti, dağlarda gecə 15-20° isti, gündüz 24-29° isti olacaq.

Vüqar Məmmədovun apellyasiya şikayəti təmin olunmadı

Hakimi Mirzəli Abbasov növbəti dəfə sifarişli qərara imza atdı

Ötən həftə "Hurriyyet" qəzetinin, eləcə də eyniadlı "Hurriyyet TV" və Hurriyyet.az sayının baş redaktoru Vüqar Məmmədovun apellyasiya şikayətinə baxılıb. Bu barədə Hurriyyet.az-a açıqlama verən vəkil Bəhruz Bayramov xatırladı ki, iyulun 24-də Nərimanov Rayon Məhkəməsinin hakimi Vüsal Qurbanovun baş redaktor barəsində çıxardığı 1 aylıq həbs qərarına etiraz olaraq Apellyasiya Məhkəməsinə müraciət olunub.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Mirzəli Abbasovun sədrliyi ilə

keçirilən məhkəmə prosesi zamanı Nərimanov Rayon Məhkəməsinin qərarı qüvvədə saxlanılıb.

Bəhruz Bayramov deyib ki, Vüqar Məmmədovun hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı bundan sonra da bütün hüquqi addımlar atılacaq.

Məhkəmə prosesində iştirak edən Azərbaycan Demokrat Partiyasının (ADP) sədri Sərdar Cəlalovlu da Hurriyyet.az-a açıqlama verib. Partiya sədri hesab edir ki, hakim Mirzəli Abbasov sifarişli qərar verib. Onun sözlərinə görə, apellyasiya şikayəti ilə bağlı heç bir araşdırılma aparılmaması və məhkəmə prosesində iştirak edən Vüqar Məmmədovun onun həb-

sinə səbəb olan hansı "dövlət sirri" yaydığı ilə bağlı hakimə ünvanladığı sualların cavabsız qoyulması deyilənlərin bariz nümunəsidir.

Sərdar Cəlalovlu onu da deyib ki, Vüqar Məmmədovun apellyasiya şikayətinə baxılmasının məhz Mirzəli Abbasova həvalə edilməsi də təsadüf deyil. Çünki sözügedən hakim onun barəsində də bir neçə dəfə ədalətsiz qərar çıxarıb. Hansı ki, bu qərarların ədalətsiz olması Avropa Məhkəməsi tərəfindən də təsdiq olunub və M. Abbasovun sifarişli hökmü ilə əlaqədar olaraq Azərbaycan dövləti cərimələnib.

Hazırladı: KƏNAN

Azərbaycanda narkotik cinayətləri artıb

Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatlarına əsasən, cari ilin yanvar-iyun ayları ərzində ölkədə qeydə alınmış 19533 cinayət hadisəsinin 5884-ü və ya 30,1 faizi narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar olub ki, bu da 2022-ci ilin müvafiq dövrünün göstəricisindən 2,0 faiz çoxdur.

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinə məlumat verilib.

Bildirilib ki, onların 61,6 faizini satış məqsədi olmadan qanunsuz olaraq narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri şəxsi istehlak miqdarından artıq miqdarda əldə etmə, saxlama, hazırlama, emal etmə, daşıma, 34,7 faizini eyni hərəkətləri satış məqsədilə etmə, habelə bu maddələri istehsal etmə, gəndərmə, yaxud qanunsuz olaraq satma, 2,8 faizini qanunsuz olaraq tərkibində narkotik maddələr olan bitkiləri kultivasiya etmə, 0,8 faizini güclü təsir edən və ya zərərli maddələrin satış məqsədilə qanunsuz dövriyyəsi, 0,1 faizini isə

digər cinayətlər təşkil edib.

Hesabat dövründə narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar cinayət törətmiş 4225 şəxs müəyyən edilib. Onların 35,7 faizini evvəllər də cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmuş şəxslər təşkil etmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 13,0 faiz çoxdur. Cinayət törətmiş şəxslərin 99,3 faizi cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmuş, 0,7 faizi isə qanunvericiliyə uyğun olaraq cinayət məsuliyyətindən azad edilmişdir. Cinayət törətmiş şəxslərin 71,3 faizini heç yerdə işləməyən və oxumayanlar, 2,5 faizini qadınlar təşkil etmişdir. Cinayət törədənlərin 0,2 faizi 14-17 yaşda olan uşaqlar, 5,9 faizi 18-24 yaşlı, 16,5 faizi 25-29 yaşlı gənclər, 77,4 faizi isə 30 və yuxarı yaşlı şəxslər olmuşdur.

Bununla yanaşı, cari ilin birinci yarısında sözügedən məsələ ilə bağlı inzibati xəta törətmiş 754 nəfər inzibati məsuliyyətə cəlb olunmuşdur ki, bu da 2022-ci ilin müvafiq dövrünün göstəricisindən 17,6 faiz azdır.

2023-ci ilin yanvar-iyun ayları ərzində 3537,3 kiloqram və ya ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 39,2 faiz çox narkotik vasitə və psixotrop maddə müsadirə edilmişdir. Qanunsuz dövriyeden çıxarılmış narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin 2133,9 kiloqramını marixuana, 1005,4 kiloqramını heroin, 171,7 kiloqramını tirək, 49,8 kiloqramını həşiş, həşiş yağı və qətranı, 0,5 kiloqramını kokain, 176,0 kiloqramını isə digər narkotik və güclü təsiredici vasitələr təşkil etmişdir.

Sakinlər Vergi İdarəsinin qapısını sındırdı

Masallı rayonu ərazisində yerləşən 6 saylı Ərazi Vergiləri Baş İdarəsinin qarşısında izdiham yaşanıb.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə rayon sakinləri məlumat veriblər. Vətəndaşlar hər gün bu mənərə ilə rastlaşdılarını bildiriblər:

"Adamlar sosial yardım almaq üçün Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinə əsasən, mülkiyyətində olan kənd təsərrüfatı üçün nəzərdə tutulmuş pay torpağının vergisini, yəni 6 manat 09 qəpik ödəyib. Lakin təsdiq qəbzini ala bilmirlər.

Vergi İdarəsinin işçi sayı az olduğundan, insanlar saatlarla növbədə gözləyirlər. Vergilər Nazirliyi bu səlahiyyəti, yeni təsdiq qəbzinin verilməsini ASAN Xidmət və DOST mərkəzinə həvalə etmir. Bugünkü (dünənki - red.) izdiham nəticəsində Masallı rayonu 6 saylı Vergi İdarəsinin giriş qapısını sındırıblar".

L açın keçid məntə-qəsində çoxdan ax-tarışda olan bir ca-ninin yaxalanması barə-də eşitdik. Onu da bil-dik ki, dəlillikliyi müsəl-manların başında öyrə-nən “Qırmızı xaç” adla-nan bir lotu təşkilat fəv-rən bir nümayəndəsini də ona qoşub ki, azər-baycanlılar bu erməni haramzadanın qulluğun-da durub nazı ilə oynasınlar. Bizim gülməşə-kər telekanalların əlinə yaxşı fürsət düşdü, da-nış ki, danışasan. Adə-tən çıxışların yarıdan çoxu əttökən mədhiyyə, yarısı da küçədə qutab satanların bildikləridir.

Mənə ən çox ləzzət verən Ra-sim Musabəyovun pürməna çıxış-larıdır. Mən indiyə kimi bu əsrarı qana bilmədim, bizim iqtidar, din və millət xaini, işğalçı XI ordu ko-mandanına xidmət etməyi özünə şərəf bilmiş Qəzənfər Musabəyo-vun bu törəməsində nə görüb. Axı bu unikumun bütün çıxışları tавто-logyadır, nə mənə var, nə məz-mun. Qadasını aldığım iqtidar El-mira Axundova kimi bir “pak məx-luqu” əvvəl xalq yazıçısı, sonra da diplomat edəndən sonra, mən heç nəyə təəccüb etməm.

Əlqərəz, mətləbdən uzaqlaş-mayaq Meşəli kəndinin əhalisinə divan tutmuş bicbala Bakıdadır, yanında da bir səlib “cəngüdəni”. Bir azdan çox yəqin Avropanın namdar zətləri bizim qapılarımızı döyəcəklər, gələn də ancaq, ulti-matum dilində danışacaq. Səlib dünyası millətimizin başına gətirilən müsibətlər barədə eşitmək is-təmir. Belə lap əcəb də eləyir! Biz nə vaxt əsl türk, əsl müsəlman ki-mi qisasımızı almağa cəhd gös-tərmişik? Kəfdən, yeyib-icməkdən rüşvət almaqdan, alverdən, bir-bi-rimizin gününü qara etməkdən usanan vaxtımız olub? Cəfəkeş Sabirimiz əbəş yerə yazmamışdı ki, “İş bilməyən ancaq yemək-ic-məkdən əlavə, bu canlı dəyirman-larına şükür xudaya! Bəzi dana-başlar çırtıq çalib oynayıb, bəh, bəh, yandı ermənin dədəsi!” Mən isə qorxmadan bu “motal vətən-pərvərlərindən” soruşuram Nə-cməddin Sadiqovun cinayətləri ağırdır, yoxsa bu erməni qodu-ğun? İqtidarın ruporu olan “Yeni Məsavət” qəzetinin hər sayında dərc edilmiş ifşaedici materialların əsasında bir yox, on Nəcməddin Sadiqov kimi zinakarı dar ağacı altına göndərmək mümkün idi. Dünyanın heç bir ölkəsində vətən uğrunda həlak olmuş əsgər və za-bitlərin cəsədlərini dərelərə, yar-ğanlara atdıran binamusu sağ bu-raxmırlar. Mən hələ başqa əməl-lərdən danışmıram...

Biz erməni qatilin kənd əhlini məhv etməsindən danışırıqsa, on-da dövlətə, qanunlara inamı qırı-lan, açıqdan açığa bir vətəndaş kimi təhqir edilib alçaldılan yüz minlərdən niyə danışmırıq? Ka-sıb-kusubun nifrət dolu baxışları altında kaşanələr ucaldan, nəinki harın balaları, hətta meşuqələri üçün firavan həyat quran bizim azğın məmurun xalqın mənəvi aləminə vurduğu zərəri kim hansı tərəzidə çəkəcək?

rindən qondarma bir hökumət qur-muşdu. Sovet hökuməti on minlər-lə canlı qüvvəsini itirəndən sonra, dövlət sərhədini Leningraddan an-caq 150 km uzaqlaşdırı bildi. Ma-raqlı burası idi ki, özge vaxtda so-vet dövlətinin siyasətini dəstəklə-yən xarici kommunist partiyaları bu dəfə fin xalqını qələbə ilə təbrik etdilər 600 rus əsgər və zabiti o dünyaya göndərmiş məşhur fin snayperi haqqında dünya mətbua-tı hər yerə xəbər yaydı. Sakit okeandan Kensberqə qədər uza-nan nəhəng imperiya balaca fin xalqı ilə bacara bilmədi. Finlandi-ya ən yaxın müttəfiqi Almaniyadan əməlli yardım da almamışdı, avia-siyası demək olar ki, yox idi. Am-ma balaca xalq Mannerheyim kimi hərbi dahinin başçılığı altında mü-barizədən şərəflə çıxdı.

...İllər keçdi, sovet ordusu “beynəlmiləl yardım” pərdəsi al-tında Əfqanıstana soxuldu. Bir milyondan çox dinc əfqan qətlə

Rusiyanın aqoniyası...

Və yaxud İran ayətüllaları erməni qatilin müdafiəsinə qalxanda təəccüblənməyin

Meşəlidə qətlə başlanan vaxtda Bakıda, bölgələrdə nələrin baş verdiyini görmüşük. Erməni cəlladları üçün şərait yaranan, onları şimikləşdirən, ölkə daxilində tam kaos yarananları biz bir-bir tanıyırdıq. Meşəli camaatını qıranlar yaxşı bilirdilər ki, onların üstünə

lərmi? Dünyanın heç bir xalqı də-də-baba məzarlarının həqarətə məruz qalmasına dözməyib, bir bizdən başqa. Məsəl var, deyər-lər, başına gələn başmaqçı olar. Həftələr, aylar keçəcək, bir gün onu görəcəyik ki, hər şey unudu-lub və Meşəli camaatını qıran sə-

Meşəlidə qətlə başlanan vaxtda Bakıda, bölgələrdə nələrin baş verdiyini görmüşük. Erməni cəlladları üçün şərait yara-dan, onları şimikləşdirən, ölkə daxilində tam kaos yarananları biz bir-bir tanıyırdıq. Meşəli camaatını qıranlar yaxşı bilirdilər ki, onların üstünə gələ biləcək qüvvə yoxdur. Heç olmasa bir də-fə eşitmişiniz ki, Rusiyada xubca sərvət qazanan bizim “kişilər” bir-iki erməni iş adamını müflis eləsin, ya da bu, ya da başqa yolla bir-iki müharibə canısını cəhənnəmə vasil eləsin?

gələ biləcək qüvvə yoxdur. Heç ol-masa bir dəfə eşitmişiniz ki, Rusi-yada xubca sərvət qazanan bizim “kişilər” bir-iki erməni iş adamını müflis eləsin, ya da bu, ya da baş-qa yolla bir-iki müharibə canısını cəhənnəmə vasil eləsin? Olmayıb belə şey, bundan sonra da olma-yacaq. Biz ancaq düşmən qarşısı-na kasıb-kusubların balalarını göndərməyi bacarırdıq. İkinci dünya müharibəsinin qurtaracağına az qalmış yəhudi gənclərdən təşkil edilmiş qisasçı qruplar bütün Avro-paya yayıldılar. Yəhudi milyonçu-ları pul kisələrinin ağızlarını açıdılar, yeni biz qulluğunuzda hazırıq. “Qisas mələkləri” adını daşıyan dəstələr SS zabitlərin, ölüm düşər-gələrində yəhudiləri qırıb kəndənt-ları, nəzarətçiləri bir-bir dənle-məyə başladılar. Məşhur Eyxma-nın uzaq Argentinada tapılıb İsrail-ə gətirilməsi barədə biz yazmışıq! Otuz ildən çox vaxt keçib, bi-zim sərvət sahibləri xərc çəkib bir qatili qapazlayıb Bakıya gətirdib-

lib dünyasının təkidi altında azad-lığa buraxılıb. Bizim yaltaq ideo-loqlar da telekanallarda deyəcəklər ki, biz humanistlik prinsiplərini üstün tutmuşuq, ümumiyyətlə biz tolerant xalqıq! Əgər Anar ağanın qoşun-ləşkərindən bir etiraz səsi qalxsa, adımı dəyişərdim. Dəfələ-lə yazmışam ki, ölkədə mənəvi mühitin nə gündə olduğunu öyrən-mək üçün hər cümə günü rus di-lində buraxılan iki həftəlik qəzeti nəzərdən keçirin. Sosial şəbəkə-lərdə baş verənlərdən hələ danış-mıram. Adam qeyri-ixtiyari özün-dən soruşur, aya, bu ölkənin yiyə-si varmı, varsa, bəs o haradadır?! Heç kimin cürəti çatmaz ki, naili-yetlərimizə kölgə salsın. Amma heç kime imkan vermək olmaz ki, rus-fars giyenələrinin ölkənin içə-rilərinə soxulmasına kömək etsin. Rusu başa düşdük, onun iki əs-rdən çox vaxt ərzində nələr etdiyi-ni, indi də nə istədiyini yaxşı bilirlik. Ən dəhşətli düşmən Qurani, şiə terminologiyasını üzünə tutaraq

evimizi yıxmaq istəyən əmmaməli iblislərdir. Bütün baş verənlər, faş olan bəd əməllər çoxdan sübut edib ki, Tehranın molla rejiminin ümumiyyətlə İslama dəxli yoxdur. Ən savab əməl bu cəhənnəm zə-banələrinin qarşısını almaq və təbliğatlarını susdurmaqdır. Mən diletant deyiləm, sovet hakimiyyə-tinin uzun illər İslama qarşı aman-sız mübarizəsinin tarixini öyrənmişəm. Siyasi büronun qərarı əsa-sında yaradılmış “Allahsızlar İttifa-qının” törətdiyi cinayətləri ancaq katolik inkvizisiyasının fəaliyyəti ilə müqayisə etmək olar. Mən hələ yerli partiya təşkilatlarının, qırxaq qələm sahiblərinin canfəşanlığın-dan danışmıram. O əsər yox idi ki, orada din ələ salınmayaydı, din xadimlərinin üzərinə çirkab atılma-yaydı. Amma imanında sabitqə-dəm olan insanlar dinlərini də, adət-ənənələrini də hifz edə bildilər. Respublikanın əhalisinin əksər hissəsi şiə tərifiyə aiddir. Kom-munist irticasının 70 il ərzində edə bilmədiyini Tehranın əmmaməli lotuları etdilər. Cəmiyyətdə müə-yən sınıqlıq yaranıb. Azərbaycanlı min il də qalsa məscidinə donuz salan, şəhid məzarlarını dağıdan, körpələri, qocaları qətlə yetirən mənfur erməniyə nökrlik edən fars kaftarını, onun riyakar molla-larını həndəvərinə buraxmayacaq. Çıxın küçəyə insanlarla həmsöh-bət olun, az qala hər ikinci adam-dan bu sözləri eşidəcəksiniz:

- Allah vurmuşdu erməniyə əl tutan İrani da, onun təbliğ etdiyi ideologiyayı da. Tehranlı ağalar, siz bunu eşit-mək istəyirdiniz. Putin bandası iki marionet res-publika yaranan kimi Stalin də Moskvada satqın fin kommunistlə-

Firuz HAŞİMOV

yetirildi. Çox keçmədi əfqan ana-larının ah-naləsi yerdə qalmadı, mənfur kommunist imperiyası sü-qut etdi. Reyqanın vaxtilə çox bö-yük uzaqqörənliklə şiə imperiyası adlandırdığı SSRİ hər yerdə hür-mətdən düşdü, kommunist parti-yası bütün müdhiş aparatı ilə tari-xin zibilliyinə atıldı. İndi daha so-sializm, Leningi milli siyasət haq-qında laqırtılar keçmir.

Putin güruhu məcbur olub ça-rizm dövrünün metodologiyasına üz tutub. I Pyotrdan başlamış üzü bu yana pravoslav təbliğatında qatı millətçilik hissini coşdurmaq üçün nə varsa ortaya qoyulub. Rus əsgər və zabitlərinə verilən orden-medallara, rəsm-keçidlər zamanı qaldırılan bayraqlara, standartlara diqqət yetirin. Elə bil Romanovlar sülaləsi təzədən ha-kimiyyətə gəlib. Özünüz fikirləşin, görün biz hansı qüvvə ilə üzbəüz durmuşuq. Sirtıqlığa salıb torpağı-mızdan çıxmaq istəməyən bu şiə qüvvə ilə çarpışıb, onu hər cəhət-dən pamal etmək üçün gücümüz də var, iradəmiz də. Yeni biz fin xalqı qədər də olmadıq? Əgər Pu-tin bandası Ukraynada bir addım-da qabağa gedə bilmirsə, məcbur olub cəmiyyətin tör-töküntülərindən, canilərdən böyük maaş vəd etməklə müddə döstələr yaradırsa, deməli, bu dövlətin aqoniyasıdır.

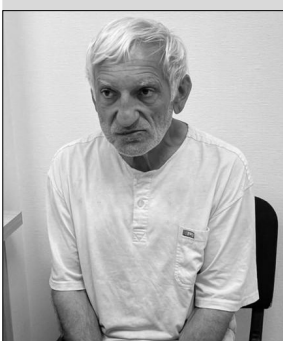
Sülhməramlılar erməniləri müşayiət etməkdən imtina etdi

Rusiyanın Qarabağdakı sülhməramlı kontingentinin komandanlığı bölgədəki ermənilərin Azərbaycan-Ermənistan sərhədinə (Həkeri körpüsünə) "aksiyası"nı müşayiət etməkdən imtina edib.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan KİV-i məlumat yayıb.

Sülhməramlıların komandanlığı bildirib ki, 9 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatın müddəalarına uyğun olaraq, Rusiya sülhməramlı kontingentinin avtoyürüş karvanlarında avtomobillərin müşayiət olunması, eləcə də müxtəlif aksiyaların və mitinqlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi nəzərdə tutulmur.

Ombudsman Laçında həbs edilən Ermənistan vətəndaşına baş çəkdi

Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyevanın tapşırığı əsasında Milli Preventiv Mexanizm fəaliyyəti çərçivəsində Milli Preventiv Qrupun üzvləri tərəfindən növbəti

başçəkmə keçirilib.

Bu barədə Ombudsman Aparatından məlumat verilib.

Başçəkmə çərçivəsində istintaq təcridxanasında saxlanma şəraiti və rəftar məsələləri, saxlanılan şəxslərin hüquqlarının təmin olunması vəziyyəti araşdırılıb, müəssisənin kameralarına, tibb-sanitar hissəsinə, yeməxanasına, kitabxanasına, gəzinti yerinə baxış keçirilib. Ombudsmanın Milli Preventiv Qrupunun üzvlərinin, ixtisasca həkim və psixoloq ekspertlərin də iştirak etdiyi başçəkmə zamanı rəftar məsələlərinin araşdırılması məqsədilə saxlanılan şəxslərlə konfidensial olaraq görüşülüb.

Müəssisədə digər şəxslərlə yanaşı, 2023-cü il avqustun 1-də Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Laçın rayonunun Zabux kəndi ərazisindən keçən hissəsində dövlət sərhədini qanunsuz keçdiyinə görə həbs olunmuş Ermənistan vətəndaşı R.Beqlaryan da konfidensial qaydada qəbul edilib. Milli Preventiv Qrupun üzvləri tərəfindən ona öz dilində qanunvericilik aktları təqdim olunub. Aparılan söhbət zamanı həbs edilmiş bu şəxsə münasibətdə də hər hansı fərq qoyulmadan hüquqlarının təmin olunduğu, lazımı tibbi-psixoloji xidmətin göstərildiyi müşahidə edilib və özü də bunları müraciətində təsdiq etmək üçün minnətdarlığını bildirib.

Başçəkmə zamanı qəbul edilmiş şəxslərə hüquqları üzrə müraciət mexanizmləri izah olunub, eləcə də milli qanunvericilik aktları və beynəlxalq sənədlər, Ombudsmanın 916 Çağrı Mərkəzinə müraciət imkanlarına dair məlumatlandırıcı nəşrlər təqdim olunub.

ADP ölkədə aparılan siyasi həbsləri pislədi

Dünən ADP İdarə Heyətinin növbəti toplantısı keçirilib.

Partiyanın mətbuat xidmətindən "Hürriyyət"ə verilən məlumata əsasən, toplantıda ölkədə və dünyada baş verən son ictimai-siyasi hadisələrlə bağlı müzakirələr aparılıb və partiyanın münasibəti açıqlanıb.

İlk növbədə son vaxtlar ölkədə həyata keçirilən siyasi motivli həbslərə münasibət bildirilib. Qeyd edilib ki, Qubad İbadoglu, Vüqar Məmmədov, Nazim Bəydəmirli, Elnur Məmmədov və digərlərinin həbsi Xankəndi və Laçın yolu ətrafında Azərbaycanın əleyhinə başlatılmış hadisələrin eskalasiya olunduğu bir dövrdə dövlətimizi beynəlxalq müdafiədən məhrum etməyə, onsuz da gərgin olan vəziyyətin daha da gərginləşməsinə yönəlib.

Belə ki, bu gün Rusiyanın bölgədəki destruktiv rolunu neytrallaşdırmaq üçün bizə ABŞ və Avropanın dəstəyinin olduğu bir dövrdə bu münasibətlərin bu cür siyasi həbslərlə korlanması istiqamətində atılan addımlar yalnız Rusiyanın bölgədəki imperiya ambisiyalarına xidmət edir.

ADP İdarə Heyəti yuxarıda adları çəkilən həbs olunmuş ictimai-siyasi xadimlərin dərhal azadlığa buraxılmasının, Rusiyanın bölgədəki destruktiv siyasətinə dəstək olan bütün hadisələrin nəzarət altına alınmasının vacibliyini bir daha diqqətə çatdırıb.

Daha sonra Xankəndi ətrafında baş verən son hadisələrə diqqət yetirən partiya yetkiləri Laçın sərhəd keçid məntəqəsi ətrafında və Xankəndində gərginləşməsinə yönəlib.

"Bunlar dövlətimizi beynəlxalq müdafiədən məhrum etməyə, onsuz da gərgin olan vəziyyətin daha da gərginləşməsinə yönəlib"

ya humanitar böhranla bağlı ermənilərin başlatdığı səs-küy kampaniyasının siyasi demagogiyadan başqa bir şey olmadığını qeyd edib. Həmçinin bildirilib ki, Cənubi Qafqazda sülhün təmin olunmasında maraqlı olmayan Rusiyanın açıq dəstəyi ilə həyata keçirilən mənasız aksiyalara baxmayaraq, Azərbaycan hökuməti ərazi bütövlüyü və suverenliyini bütün ərazisində bərqərar edilməsi xəttindən bir addım geri çəkilməməlidir.

İdarə Heyətində o da qeyd edilib ki, Azərbaycana humanitar yardım etmək istəyən bütün xarici dövlətlər bunu birbaşa mərkəzi hökumətə təhvil verməli və yardımın bölüşdürülməsi məhz Azərbaycan dövlət qurumları tərəfindən həyata keçirilməlidir.

Bunlarla yanaşı, Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edən, ərazilərimizdə məskunlaşmış erməni millətindən olan insanların dövlət himayəsinə alınması, onlara zəruri humanitar yardımların göstərilməsini Azərbaycan dövləti bilavasitə həyata keçirməlidir. ADP İdarə Heyəti bir daha Azərbaycanın suverenliyinin bütün ərazimizdə təmin edilməsi istiqamətindəki dövlət siyasətini tam dəstəklədiyini bir daha bəyan edib.

Demokrat Partiyası Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun bu günlərdə Türkiyəyə rəsmi səfəri və bu

zaman qardaş ölkənin xarici işlər naziri Hakan Fidan və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan ilə görüşməsi, bu zaman Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması, o cümlədən Azərbaycan və Türkiyə arasında hərbi əməkdaşlığın daha yüksək səviyyəyə qaldırılması ilə bağlı müzakirələrin aparılmasını da yüksək qiymətləndirib. Həmçinin Xankəndindəki Rusiya hərbi kontingentinin ərazimizdən çıxarılması ilə bağlı Türkiyə Cümhuriyyətinin ardıcıl hərbi və siyasi dəstəyinin əldə edilməsi istiqamətində razılaşmaların həyata keçirilməsinin zəruriliyi bir daha vurğulanıb.

Ukrayna-Rusiya müharibəsindəki hazırkı vəziyyətə toxunan İdarə Heyəti üzvləri Rusiyanın son zamanlar artan aqressivliyinin hərbi-siyasi müstəvidəki uğursuzluqlardan qaynaqlandığını qeyd etməklə yanaşı, Rusiyanın işğalçılıq siyasətinə son verməyəcəyi təqdirdə bölgədə sülhün və əmin-amanlığın əldə edilməsinin qeyri-mümkün olacağını bir daha diqqətə çatdırıb. Qeyd edilib ki, Rusiya işğalına qarşı Ukrayna bundan sonra daha ciddi şəkildə dəstəklənməli, şərin məğlub olması üçün bütün imkanlar səfərbər edilməlidir.

Hazırladı: KƏNAN

"Azərbaycan 1975-ci il xəritəsinə razı olmayacaq"

Azərbaycan Şərqi Zəngəzurun reintegrasiyası prosesində kənar iştirakçılara imkan verməyəcək. Bakı 1975-ci il xətti üzrə sərhədlərin müəyyən edilməsinə razı olmayacaq və 1920-ci ilin payızına qədər mövcud olmuş xətt üzərində israr edəcək.

Bunu Azərbaycanın keçmiş xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarov "Feysbuk"da yazıb. O, hazırda davam edən danışıqların mahiyyətini ifadə edəcək bir sıra məqamlara toxunub.

Keçmiş nazirin sözlərinə görə, Azərbaycan Qarabağda münaqişəyə son qoymaq və istəyənlərə vətəndaşlıq verməklə onları integrasiya etmək istəyir. "Ermənistan istəyir ki, Azərbaycan 1975-ci il sərhədlərini tanısin. İrəvan bununla da öz təhlükəsizliyini təmin etmək və bundan sonra ermənilərin "hüquqları və təhlükəsizliyi" adı altında Qarabağa ərazi iddialarını davam etdirməyə çalışsın".

T.Zülfüqarov deyib ki, bütün keçmiş həmsədr, o cümlədən İran münaqişəyə regionun idarə olunmasında vasitə kimi baxır, onun davam etməsini istəyir: "Er-

Tofiq Zülfüqarov: "Bakı 1920-ci ilin payızına qədər mövcud olan xəttə israr edəcək..."

mənistanın və xarici "oyunçuların" münaqişəni davam etdirmək istəyini görən Azərbaycan "güzgü prinsipi"ndən istifadə edərək Qərbi Zəngəzur və Göyçə mahalı,

eləcə də "Qərbi Azərbaycan icmaları" mövzunu irəli sürür".

"Buna görə də Bakı sərhədini 1975-ci il xətti üzrə müəyyən edilməsinə razı olmayacaq və 1920-ci ilin payızına qədər mövcud olan xəttə israr edəcək. Azərbaycan siyasi və müdafiə potensialının üstünlüyünü nəzərə alaraq münaqişə zonasını Qərbi Zəngəzur ərazisinə və ondan kənara qədər genişləndirməyə hazır olacaq. Həmçinin Azərbaycan Şərqi Zəngəzurun reintegrasiyası prosesində kənar iştirakçılara imkan verməyəcək," - T.Zülfüqarov vurğulayıb.

Keçmiş nazir əlavə edib ki, Rusiya reintegrasiya prosesinə qarşı çıxacağı təqdirdə, 2025-ci ilə qədər onun sülhməramlı qüvvələrinin Türk Dövlətləri Təşkilatı ölkələrinin üzvlərindən ibarət polis missiyası ilə əvəzlənməsi prosesinə start verilə bilər.

Ərdoğan-Putin görüşündə nə kimi nəticələr əldə olunacaq?

Vaqif Abdullayev: "İstisna deyil ki, Putinin Türkiyə səfərində taxıl sazişi, Qara dəniz humanitar tranzitlərə açıqlığı və s. məsələlər əsas diqqət mərkəzində olacaq"

Fuad Qəhrəmanlı: "Türkiyə-Rusiya münasibətlərindəki soyuqluq davam edərsə, Kreml Bakı ilə münasibətlərdə Ankara faktorunu daha az nəzərə almaqla, regionda gərginliyi artırmaq istəyəcək"

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan rusiyalı həmkarı Vladimir Putini bu ay ərzində ölkəsinə səfərə dəvət etməyi planlaşdırır. Hələlik səfərin dəqiq tarixi bəlli olmasa da, axar.az-da yer alan informasiyaya görə, Ərdoğan Putinə Ukrayna üzrə sülh danışıqlarının bərpasını təklif etmək niyyətindədir. O da qeyd olunur ki, Türkiyə prezidenti münafiqşənin həllində vasitəçiliyini təklif edəcək, müharibədə qalibin, sülh prosesində isə uduzanların olmayacağı tezisini təkrarlayacaq. Türkiyə mediası isə iddia edir ki, Putinin səfəri zamanı Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması, Zəngəzur dəhlizi, taxıl sazişinin bərpası, Suriyadakı durum və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər müzakirə olunacaq.

Bu arada, mövzu ilə bağlı mövqeyini ifadə edən rusiyalı politoloq Andrey Piontkovski hesab edir ki, Putin Ukraynaya qarşı müharibəni şərfli formada, yeni "heç-heçə" ilə başa vurmağa razı deyil. Piontkovski deyib: "Bu günlərdə Rusiyanın tanınmış casusu Tom Qremin qeyri-rəsmi formatda Putinlə danışıqları barədə "Second Track" adlanan qrup tərəfindən qalmaqallı materiallar dərc olundu. Qrem Putinlə Ukraynada müharibənin dayandırılması ilə bağlı razılığa gəlməyə çalışıb. Ona işğal edilmiş ərazilərin böyük hissəsinin işğalçı ölkənin tərkibində qalması, əvəzində Rusiyanın atəşi dayandırması təklif edilir. Putin isə razılaşmır, halbuki bütün ətrafı məhz bu barədə düşündür. O, başa düşür ki, onun üçün bu, hakimiyyətin itirilməsi ilə nəticələnecek". Rusiyalı politoloqun iddiasına görə, Putin daxili problemlər səbəbindən Türkiyəyə səfərə getməyəcək: "Putin Ərdoğanın yanına oxşarını göndərməyə utanacaq, amma özü də Türkiyəyə getməyəcək. Bu onun təhlükəsizlik məsələsindəki davranışından da görünür. Bundan əlavə, onun indi çoxlu daxili problemləri var".

"Türkiyə-Rusiya və Azərbaycan-Rusiya strateji müttəfiqliyi ən çox Ermənistanı və dünya erməni lobbisini qıcıqlandırır, hər vaxt bu 3 ölkə arasında isti münasibətləri pozmaq üçün təxribatlara cəhd olunur"

Beləliklə, "Hürriyyət" xəbər verir ki, məsələ ilə bağlı fikirlərini bildiren siyasi elmlər doktoru, professor Vaqif Abdullayevin qənaətinə görə, Putinin Türkiyəyə planlaşdırılan səfəri müəkkəb geosiyasi şəraitdə rezonans doğura biləcək xarici səfər kimi də qiymətləndirilə bilər: "Əvvəla, Avropa və ABŞ tərəfindən siyasi eskulasiyaya məruz qalmış və bərsində Haaqa məhkəməsi tərəfindən həbs qərarı çıxarılmış Rusiya prezidentinin Türkiyə kimi regionun güc qütblərindən birinə yola çıxması birmənalı qarşılanmayacaq. NATO ölkəsi

və Qərbin yaxın strateji müttəfiqi olan Türkiyənin bu səfərə xoş baxması dünya siyasətində Rusiya faktorunun qəbul edilən olmasına işarədir. Eyni zamanda, müəkkəb bir dövrdə bu səfər planı Putinin siyasi cəsarətinin nümunəsidir. Ən əsası isə bu, Putinin qardaş ölkəyə, lideri Ərdoğanla dərindən etibar və etimadından doğan siyasi realıqdır. Putinin Ərdoğan haqqında söylədiyi bir ifadə də onun Türkiyə barədə münasibətini təsvir edir. Putin qeyd edir ki, Türkiyə prezidenti güclü lider və hər zaman sözünü tutan şəxsiyyətdir: "Ərdoğan heç vaxt üçüncü ölkələrin öz maraqlarını rəhbər tutmalarına imkan vermir. O, etibarlı tərəfdaşdır. Bizim münasibətlərimizin ən mühüm xüsusiyyəti də etibarlılıq və sabitlikdir". Bu faktın özü bir daha Putinin fundamental siyasi keyfiyyətlər sırasında etibarlılıq və sabitliyə xüsusi önəm verməsinin göstəricisidir. Həmçinin, onun Türk dünyasına möhkəm inam və etibarının, Türkiyə ilə yanaşı, Azərbaycana da xüsusi etimadının dəfələrlə şahidi olmuşuq. Putin vaxtilə Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi müdrikliyi, uzaqgörənliyi və Rusiya ilə mehriban qonşuluq siyasəti qurmasını yüksək dəyərləndirərək qeyd etmişdir ki, bizim səmimi münasibətlərimizin kökündə Heydər Əliyevin zəngin dövlət idarəçiliyi təcrübəsi dayanır. Bu mükəmməl təcrübə kursunun prezident İlham Əliyev tərəfindən layiqincə davam etdirilməsi də Rusiya lideri tərəfindən hər zaman təqdir olunmaqdadır".

Professor əlavə edib ki, son 20 ildə prezident İlham Əliyevin uzaqgörən xarici siyasət arxitekturası regionda sülh və geniş əməkdaşlıq formatının şaxələnməsini, Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı, Azərbaycan-Rusiya dostluğu fonunda üçtərəfli əlaqələrin dinamikasına təkmilləşdirmə impulsı verib: "Bunun nəticəsidir ki, Türkiyə və Rusiyanın Cənubi Qafqaz siyasətinə baxışla-

rı sabitləşdirici tənzimləyici və bərabər əməkdaşlıq formulu əsasında irəliləyir, Moskva və Ankara regional məsələlərin həllində Bakının strateji maraq və prinsiplərini nəzərə alır. Cənubi Qafqazda baş verən son proseslərin fonunda, ələxus da Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsində də bunu qabaq-qlobal və regional məsələlərdə Putin və Ərdoğanın üst-üstə düşən strateji maraqlar müəkkəb coğrafiyada yerləşən və müəkkəb geosiyasi proseslərdə diqqət mərkəzində olan Azərbaycan üçün də dayanıqlı siyasi təminat deməkdir: "Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqları qəbul edən Rusiya qardaş Türkiyə ilə birlikdə bölgədə sülh və əməkdaşlıq proqramlarının həyata keçirilməsi, Zəngəzur dəhlizinin yaradılması istiqamətində eyni fəal mövqe nümayiş etdirir ki, bu da Azərbaycan-Türkiyə-Rusiya formatının müasir simasını əks etdirir. Həmçinin, Azərbaycan və Türkiyənin liderliyi ilə formalaşan Türk dövlətləri ittifaqı həm də Rusiya ilə sıx inteqrasiya şəraitində möhkəmlənir. Məhz bütün bu siyasi gerçəkliklərin nəticəsidir ki, Türkiyə-Rusiya və Azərbaycan-Rusiya strateji müttəfiqliyi ən çox Ermənistanı və dünya erməni lobbisini qıcıqlandırır, hər vaxt bu 3 ölkə arasında isti münasibətləri pozmaq üçün təxribatlara cəhd olunur. Türkiyədə prezident seçkiləri dövründə Ərdoğanın əleyhinə ABŞ və Avropada çirkin iftira kampaniyalarının təşkilində də dünya erməniliyi xüsusi canfəşanlıq edirdi. Realıq budur ki, kiminsə istəyib-istəməməsindən asılı olmayaraq Rusiya və Türkiyə hazırda ən yaxın strateji tərəfdaşdır və bir çox qlobal çözümlərdə aktiv aktorlardır. Yaxın və Orta Şərqdə baş verən münaqişələrin, gərginlik ocaqlarının, xüsusilə də Suriya və Liviyada

qanlı qarşıdurmaların həllində Rusiya-Türkiyə dialoqlarının faydasının şahidi olmuşuq. Eləcə də, Ukrayna münaqişəsi ilə əlaqədar Qara dəniz bölgəsində humanitar böhranların da uğurlu həllində Ərdoğanın nadir liderlik istedadının xüsusi rol oynadığını görmüşük, Qərbin həll edə bilmədiyi taxıl sazişini məhz Ərdoğan Putinlə razılaşdıraraq bəşəriyyəti aclıq və fəlakətdən qurtardı".

İndi də bu məsələnin yenidən həllində Türkiyəyə xüsusi güvənin mövcud olduğunu vurğulayan Vaqif Abdullayevin fikrincə, istisna deyil ki, Putinin Türkiyə səfərində taxıl sazişi, Qara dəniz humanitar tranzitlərə açıqlığı və s. məsələlər əsas diqqət mərkəzində olacaq: "Təbii ki, Rusiya ilə Türkiyənin, eləcə də Azərbaycanın bu qədr sıx siyasi yaxınlığını qısqananlar və buna müxtəlif rəng qatanlar da az deyil. Ancaq heç vaxt reallığı unutmamalıyıq ki, Rusiya regionun güc qütblərindən biridir və geosiyasi proseslərdə dominant rolunu inkar etmək ağılsızlıq olardı. Bu baxımdan, Rusiya-Türkiyə münasibətlərinin daha hərarətli olması Azərbaycan üçün yalnız müsbət nəticələr vəd edir".

"Rusiya Moskva Azərbaycana təzyiqləri artırmaqla həm də Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı mövqeyini zəiflətməyə çalışır"

Siyasi şərhçi Fuad Qəhrəmanlı isə bildirib ki, Türkiyə-Rusiya münasibətlərində müşahidə olunan soyuqluq davam edəcəyi təqdirdə bizim regionumuzda da öz təsirini hiss etdirəcək. Onun sözlərinə görə, bu gərginliyin əsas səbəbi Türkiyənin strateji məsələlərdə Qərblə bir mövqedən çıxış etməsi və Rusiyanın gözləntilərinə cavab verməməsidir: "Türkiyənin Ukraynaya

silah tedarikü, Moskva ilə razılaşmanı pozaraq Azov döyüşçülərini geri qaytarması, İsveçin NATO üzvlüyünə razılıq verməsi Putini məyus edib və o, indi başa düşür ki, Türkiyəni Qərb blokundan ayırmaq üçün Ərdoğanla etdiyi jestlər boşuna gedib. Xüsusi ilə də seçki ərəfəsində Türkiyənin 20 milyard dollardan artıq qaz borcunun bir il ertələnməsi seçki ərəfəsində Putinin Ərdoğanla göstərdiyi yardım kimi qəbul edilirdi. Ancaq bütün bunlara baxmayaraq, bu gün Putin hesab edir ki, Türkiyə Qərb-Rusiya qarşıdurmasından faydalana-raq, Moskvanın maraqlarını nəzərə almadan mövcud situasiyadan daha çox öz xeyrinə istifadə etməyə çalışır. Ona görə də bugünlərdə Putin Türkiyədə qaz paylayıcı rezervuarın (qaz habı) qurulması ilə bağlı öz vədindən geri çəkilməklə, Türkiyəni son addımlarına görə bir növ cəzalandırmaq istəyir".

Siyasi şərhçi qeyd edib ki, Rusiya Qaradənizdəki taxıl anlaşımasından çıxmaqla Türkiyənin bu məsələdə əldə etdiyi iqtisadi faydanı və geosiyasi önəmi də sual altına almağa çalışır: "İki ölkə başçısının son telefon danışıqlarında isə Ərdoğanın taxıl anlaşmasının bərpası ilə bağlı təklifi hələ ki, qəbul edilməyib. Gözlənilir ki, Rusiya bundan sonra Qarabağda erməni separatçılarının əli ilə Azərbaycana qarşı təzyiqləri daha da artırırsın. Bugünlərdə Xankəndidəki bir qrup erməninin Laçın sərhəd buraxılış məntəqəsinə yürüş edəcəyi ilə bağlı xəbərlər də bu kontekstdə nəzərdən keçirilməlidir. Düzdür, Rusiya onsuz da Qərbin sülh təşəbbüslərini pozmaq üçün davamlı olaraq bölgədə gərginlik yaradan hansısa təxribatlar şəkil edir. Ancaq indi bu təxribatlar edilərkən Azərbaycanın maraqlarının açıq şəkildə təhdid olunması, hədəf alınması diqqət cəlb edir. Bu baxımdan, son zamanda Paşinyana artan təzyiqlər üzündən onun sülhə xidmət etməyən, əvvəlki ritorikasıdan fərqlənən açıqlamaları da Rusiyanın regionumuzda gərginliyi artırmaq, sülh prosesini iflasa uğratmaq səylərini gücləndirməsinin nəticəsidir. Xüsusi ilə də Ermənistanın humanitar yardım karvanı adıyla, əslində Laçın dəhlizini özünün sərbəst istifadəsinə açıq hala gətirmək cəhdinin arxasında da, Rusiyanın və erməni diasporasının birgə maraqları durur. Rusiya bu cür təxribatlarla tək-cə Qərbin vasitəçilik etdiyi sülh prosesini pozmur, həm də Azərbaycanı beynəlxalq aləmlə qarşıdurmaya sövq edib zəiflətməyə, beləliklə də Türkiyənin Cənubi Qafqazda təsir və güclənmək imkanlarının qarşısını almağı hədəfləyir. Ona görə də gözlənilir ki, Rusiya qarşıdakı dövrdə Azərbaycanla münasibətlərdə Türkiyə faktorunu daha az nəzərə almaqla, regionda gərginliyi artırmaq istəyəcək. Bu yolla Moskva Azərbaycana təzyiqləri artırmaqla həm də Türkiyənin Cənubi Qafqazdakı mövqeyini zəiflətməyə çalışır".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

Azərbaycanda 2 ildən artıqdır ki, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə və narkomaniyaya qarşı ciddi mübarizə gedir. Demək olar ki, bütün müvafiq qurumlar narkotik ticarətinin qarşısını almaq üçün öz imkanlarını səfərbər ediblər.

Stopnarkotik.az-ın mötəbər qaynaqlardan əldə etdiyi məlumata əsasən, bu məsələdə ən yüksək səviyyədə ortaya iradə qoyulub. Belə ki, Prezident İlham Əliyev ölkədə "narkotik böhranı"nın qarşısını almaq üçün aidiyyəti dövlət strukturlarına ciddi göstərişlər verib. Xüsusilə də, İrandan daxil olan narkotik vasitələrin qarşısını almaq üçün hər bir dövlət qurumuna bütün imkanlarından istifadə etməyi tapşırıb.

Lakin çox təəssüflə qeyd etməliyik ki, ölkə başçısının ciddi tapşırıqlarına və aidiyyəti strukturların ardıcıl tədbirlər həyata keçirməsinə baxmayaraq, Azərbaycanda narkotik ticarətinin və narkomaniyanın kökünü kəsmək mümkün olmur. Hətta əminliklə deyə bilərik ki, bu sahədə vəziyyət günbəgün daha da ağırlaşır. Maraqlıdır, belə olduğu təqdirdə, biz, dövlət olaraq, harada yanlışlığa yol veririk?

Əlbəttə, 44 günlük Qarabağ müharibəsindən sonra İrandan Azərbaycana qarşı "narkotik savaşı" apardığı kimsəyə sirr deyil. Yəni demək olar ki, hər gün İrandakı hansısa narkobarona xidmət

Azərbaycanda narkotik ticarətinin arxasında hansı məmurlar dayanır?

Bu gün narkobiznesdən gələn pullar sabah ölkədə bir çox arzuolunmaz hadisələrin baş verməsinə səbəb ola bilər...

edən onlarla vətəndaşımızın polis tərəfindən saxlanıldığı, yaxud zaman-zaman ölkəmizə narkotik keçirməyə cəhd edən şəxslərin sərhəddə ələ keçdiyi haqda xəbərlər oxumaqdayıq. Məsələn, Stopnarkotik.az saytının aylıq hesabatına əsasən, təkcə iyun ayında DSX İrandan ölkəmizə 6 fakt üzrə narkotik vasitələrin daxil olmasının qarşısını alıb. May ayında bundan bir qədər də çox olub. Eləcə də Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən də ay ərzində 1-2 fakt aşkarlandığı bəllidir. Belə olduğu halda,

biz molla rejiminin Azərbaycana elan etdiyi "narkotik savaşı"na qarşı mübarizədə harada boşluqlara yol veririk ki, iranlı narkobaronlar və onların ələ aldığı vətəndaşlarımız hələ də ölkədə "ağ ölüm" saçırlar?!

Sözsüz, indi Azərbaycanda narkotik probleminin səbəbləri ilə bağlı küçə və meydanlarda sorğu aparsaq, respondentlərin böyük əksəriyyəti bu işin arxasında məmurların dayandığını deyəcək. Təsədüfi deyil ki, tez-tez sosial şəbəkələrdə də bu cür fikirlər sə-

ləndirilir və ayrı-ayrı məmurlar ittihad hədəfinə çevrilir. Fərqi yoxdur ki, həmin məmurlar hazırda vəzifə başındadır, yoxsa adları "sabiqlər" siyahısında çəkilir. Əsas odur ki, onlar hələ də ölkədəki proseslərə təsir etmək gücündədirlər.

Bəllidir ki, narkotik böyük pul mənbəyidir. Görünür, narkotik şəbəkəsinə rəhbərlik edən məmurlar da öz bizneslərini məhz pulun gücünə idarə edirlər. Şübhə yoxdur ki, onlar yüksək vəzifələrdə çalışan hansısa şəxsləri də böyük vəsaitlərin qarşılığında özlərinə ortaqlar edib, yaxud da bu və ya digər şəkildə onlarla "anlaşa" biliblər.

Nəyə görə burada "böyük vəsaitlər"dən söhbət getdiyini iddia edirik? Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycanda narkotik ticarətinə qarşı mübarizənin başında Prezident dayanır və məhz onun tapşırığı əsasında cəmiyyətimizi bu böhrandan çıxarmaq istiqamətində ardıcıl fəaliyyət həyata keçirilir. Lakin, görünür, narkotik ticarəti hansısa məmurlara külli miqdarda vəsait qazandırıldığından, onlar öz nəfslərini saxlaya bilmir, hətta ölkə başçısının tapşırığına

qarşı getməyə belə, özlərində cəsarət tapırlar. Bu zaman isə bir şeyi unudurlar ki, gec-tez onlar da öz qanunsuz əməllərinə görə qanun qarşısında cavab verəcəklər...

Burada diqqətçəkən daha bir məqam da var. Qeyd etdiyimiz kimi, narkotik ticarəti onun başında duranlara böyük vəsaitlər qazandırır. Deməli, bu gün həmin ticarətlə məşğul olan istər hazırda vəzifədə olan, istər də keçmiş məmurların əlində külli miqdarda pullar cəmləşib. Bir halda ki, bu gün həmin şəxslər Prezidentə qarşı çıxırlar, deməli, sabah həmin pullar ölkədə bir çox arzuolunmaz hadisələrin baş verməsinə gətirib çıxara bilər. Hər halda, müvafiq qurumlar bu barədə ciddi düşünməlidirlər. Bu gün narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə və narkomaniyaya qarşı mübarizədə prioritet olan məsələlərdən biri də o olmalıdır ki, ölkədəki narkotik dövriyyəsinin arxasında hansı məmurlar var? Bir halda ki, Prezident ortaya iradə qoyub, gənclərimizi bu beladan xilas etmək üçün göstəriş verib, bəs kimlər onun iradəsinə qarşı çıxır?!

Hazırladı: İ. SABİRQIZI

Narkotiklərin zərərli olduğu danılmazdır. Narkotik baronları, yaxud İranda deyildiyi kimi, "mal itələyənlər", yəni narkotik satıcıları, "barıqlar" əlbəttə ki, iyrəncdir. Bəs necə olur ki, nə qədər çox edam olunurlarsa, o qədər də çox peyda olurlar? Bəlkə onları bu işə sövq edən qismən onların pozğunluğu deyil, sosial quruluşdur?

Hazırda təkcə Tehrandan ümumi tutumu 47 676 nəfərlik 13 narkoloji reabilitasiya mərkəzi fəaliyyət göstərir. İndi isə potensialın daha dördə bir qədər artırılması məsələsi gündəmdədir. Tehranın narkomanları "mallarının" böyük həcmi Sistan-Bəlucistan əyalətindən əldə edirlər. Və polis nə qədər çalışsa da, nə qədər "aşağı ranqlı" narkotik alverçisi edam edilərsə də, "böyük baliqlar" uğurla polis torlarından keçir - bu axın azalmır.

İrandan Bəlucistan bölgəsindən getdikcə daha çox gənc bu işə qoşulurlar. Onlar ailələrini yoxsulluqdan çıxarmaq və öz gələcəklərinə şans əldə etmək üçün hətta həyatlarını riskə atmağa hazırdırlar. Və bu artıq kiçik mesaj deyil - bu, İranın Bəlucistan vilayətinin sosial cəhətdən əlverişsiz olması barədə həyəcan təbəllidir.

2023-cü ilin iyul ayından etibarən yerli sakinlərin süfrələrində daha az yemək tapılır. Hətta un da əlçatmaz olub, çörəkbişirmə sexlərində çörək üçün uzun növbələr adı hala çevrilib. İyulun 5-də bir neçə saat dalbadal çörək növbəsində dayanan iki nəfər oradakı yer üstündə mübahisə edib. Mübahisə davaya çevrilib, nəticədə kişilərdən biri həlak olub.

Çörək yerinə narkotik

İranda sosial partlayış qaçılmazdır...

Bu vəhşilikdirmi? Fenomendirmi? Xeyr, Tehran hökuməti Qərblə razılaşmadan sonra öz arzularını reallaşdırmaq məsələlərini həll edərkən vilayətin son illərdə hansı səviyyəyə çatdığını diaqnozu İranın bölgədə indiki "geosiyasi əhəmiyyəti"nin təsdiqinə çevrilib. Və həm bu, həm digər durumda İranın ən çox depressiyaya məruz qalmış bölgəsi üçün büdcə ayırmalarına amansızcasına əl qoydular.

Lakin qırx il əvvəl Sistan və Bəlucistan nəhəng buğda ekilmiş sahələrinə görə "İrandın çörək səbəti" adlanırdı. Bu gün bütün bunlar keç-

mişdə qalıb. Su ehtiyatlarından səmərəsiz istifadə edilməsi, əkinçiliyin inkişafı üçün dövlət dotasiyasının ol-

maması və su təchizatı sistemlərinin müasirləşdirilməsi üçün dövlət subsidiyalarının olmaması ona gətirib

çıxarib ki, əsas qidası çörək və çay olan yerli sakinlər artıq bu iki qidani özlərinə reva görə bilmirlər.

"Bizim rayon çox kasıbdır, bu sirr deyil və burada insanların ac qarına yatması yenilik deyil. Amma son aylarda vəziyyət kəskin pisləşib", - deyir bu yaxınlarda yerli sakinlərdən biri olan köhnə dostum Mənzur. "Bir il əvvəl bir kisə [40 kq] un 40 min tümən [0,72 avro] idisə, bir neçə ay əvvəl 130 min tümən [2,36 avro] idisə, indi 450 min tümən [8,18 avro]."

Üstəlik, hər tərəfə yayılan və hər yerdə yayılan İran korrupsiyası. Dotasiyalı qiymətlə buğda və ya un alan çörəkbişirənlər və ya mağazalar onu "qara bazar"da bazar qiymə-

tinə satır və ya qaçaqmalçılıq yolu ilə "əldən çıxarırlar". Üç həftə əvvəl Sistan və Bəlucistan əyalətinin və ona bitişik Gülistan əyalətinin prokurorları dövlət anbarlarından sanki havaya sovrulan 53 min ton buğdanın yoxa çıxdığını elan etmişdilər.

İrandı bəluclar bu qənaətə gəlməkdədirlər: "Sistan və Bəlucistan 2022-ci ilin sentyabrından İrandı "Qadınlar, Həyat, Azadlıq İnqilabı" şüarı ilə yürüyən hökumət əleyhinə etirazlarda ən fəal əyalətlərdən biri olduğu üçün - Tehran hakimiyyəti əhalidən daxili iqtisadi sanksiyalar, dotasiyaların azalması və ərzaq yardımı vasitəsilə qisas almaq qərarına gəlib". Nəticə etibarilə buradakı bir çox ailələrin özlərini və uşaqlarını dolandırmaq üçün sadəcə olaraq gəlir mənbələri yoxdur. Bunun sosial baxımdan nəyə gətirib çıxardığının təfərrüatlarına varmağa ehtiyac varmı? Əyalətin yerli sakinləri arasında cihadçıların və xırda narkotik alverçilərinin sayının artması bizi təəccübləndirməlidirmi?

Tehrandan İran Bəlucistan bölgəsinin etibarsızlığına və kriminalaşmasına qəzəblənən bir çoxları əsas məsələni etiraf etməkdən imtina edirlər: bunun səbəbi əksəriyyəti sünni olan yerli əhali deyil, mərkəzi hakimiyyətin onlar üçün yaratdığı dözülməz şəraitdir. Məhz onların siyasəti "partlayış potensialının" sadəcə artan temple toplanmasına səbəb olur. Və mütləq partlayacaq...

Hazırladı: KƏNAN

Təhqirlə üzləşən xanım Prezidentdən kömək istədi

Göyçay rayon sakini Qasımova Fatimə Mövsüm qızı tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya müraciət edir:

"Cənab Prezident!

Bir Azərbaycan xanımı, bir ana kimi sizdən xahiş edirəm ki, mənim müraciətimi cavabsız qoymayın, son ümidim Sizedir. Mən artıq şər-böhbən və təhqir eşitməkdən bezmişəm. Göyçay rayonunda bir qrup xəstə təfəkkürlü şəxs saxta profillər vasitəsilə hər gün sosial şəbəkələrdə - "Facebook, "TikTok" və s. məni ən ağır formada təhqir edir, böhtan atırlar. Qərbi Azərbaycanlı olduğum üçün "erməni" deyərək, alçaldırlar. Haqqımda heç bir əsas olmayan şayiə və təhqirlər yazıb, məni Göyçayda nüfuzdan salmağa çalışırlar.

Hörmətli Mehriban xanım!

Məni ən yaxşı Siz anlayarsınız. Bir qadının böhtanlar qarşısında qalması, fotolarının yerləşdirilərək nalayiq, qeyri-əxlaqi ifadələrlə təhqir olunması utancverici haldır. Mənim övladlarıma, körpələrimə qarşı da iyrenc ifadələr işlədilir. Buna "dur" deyən yoxdur.

Heydər Əliyev Parkında göstərdiyim təqdirəlayiq xidmətim nəzərə alınaraq, Göyçay Bayraq Muzeyinin rəhbəri təyin edildim. Lakin Azərbaycan Bayrağımızı və Ulu öndərimizin kəlamlarını paylaşıdığım üçün təzyiqlər daha da çoxalmağa başladı.

Muzey işi ilə yanaşı, həm də cənab Prezidentimizin siyasi kursunu dəstəkləyən statuslar, ölkəmizin və rayonumuzun inkişafı ilə bağlı görülən işləri

Fatimə Qasımova: "Qərbi Azərbaycanlı olduğum üçün "erməni" deyərək, alçaldırlar"

işqləndirməyə başladım. Bir qrup şəxsin Göyçay çayı ətrafında insanları yalan məlumatlarla ayaqlandırdığını gördükdə isə, buna qarşı hüquqa zidd olmadan, maarifləndirici reportaj hazırladım və araşdırdıqdan sonra sakinlər özləri də sakitləşdilər. Bunu görüb, hiddətlənən qruplaşma mənim fotolarımı yerləşdirərək, bu qadın "şəhid qarşısını söyüb", "insanları şantaj edir", "əxlaqsızdır" və s. (Sizə tam təfərrüatı ilə deyə bilmirəm) deyərək, məni təhqir etməyə başladılar. Hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət etmişəm, lakin heç bir tədbir görülmür. Daha da saxta profillərin sayını artırırılar.

Ulu Öndərimizin gözəl bir deyimi var: "Heç bir cinayət cavabsız qalmalı deyil". Bu gün cəzasızlıqdan harınlayan, özlərinə əxlaqsız təbəqədən qrup yığaraq insanları şantaj edənlərin məqsədi bütün rayonlarda vətəndaşları qorxu içində saxlamaqdır. Əxlaq olmayan yerdə ədalət olmaz! Mənə "er-

məni" deyib, ən utancverici söyüşlərlə təhqir edənlərin cəzalanması üçün Sizə müraciət edirəm. Göyçay RPŞ-nə məsələ ilə bağlı 3 aydır ki, müraciət etmişəm. Saxta profilləri kimin idarə etdikləri də demək olar ki, aşkardır. Öz üsullarımla polis əməkdaşına (təhqiqatçıya) təqdim etmişəm. İşimə qərəz göstərdiyi üçün əks tərəfin əxlaqsızlığı daha çox aşgınlaşırlar.

Mən bu gün Prezidentimiz, Ulu Öndərimizin, bayrağımızın təbliği ilə məşğulam. Məni söyüş və təhqirlərlə elə hala gətiriblər ki, onlara adekvat cavab vermək həddindəyəm. Lakin mən onlar kimi "əxlaqdan bixəbər" deyiləm. Bu ünsürlər tək məni deyil, 65 yaşlı qaynanamın da fotosunu yerləşdirdilər. Layiqli dövlət qulluqçusu Nicat Mahmudovun namuslu-qeyrətli, iffətli həyat yoldaşına da böhtan atdılar, söyüş söydülər.

Sizə 3 uşaq anası kimi valvarıram, müraciətimi cavabsız buraxmayın. Məni bu allahsızlara əzdləndirməyin.

Milli-mentalitetimiz, milli dəyərlərimiz təhdid altındadır. Sizin bu məsələlərə son qoyacağınıza bir vətəndaş kimi inanıram və bir daha xahiş edirəm, mənim problemimin həlli üçün tapşırıqlar verəsiniz".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

İcra başçısından sığınacaq istədi, "yox" cavabı aldı

Göyçay rayon sakini, 1-ci Qarabağ müharibəsi iştirakçısı Şamilov Şahmar Qərib oğlu tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsilə ölkə rəhbərliyinə və aidiyyəti orqanlara müraciət edir:

"Mən, Göyçay rayon sakini Şamilov Şahmar Qərib oğlu, 1-ci Qarabağ müharibəsi iştirakçısıyam. Həyat yoldaşım yarımlar öncə xərcəng xəstəliyindən vəfat edib. Himayəmdə iki azyaşlı övladım var. Uzun illərdir ki, kirayələrdə qalıyıq. Dəfələrlə sabiq icra başçılarının qəbulunda olmuşam. Heç kim dərdiməzə elac etməyib.

Nəhayət, Natiq Ağayev Göyçay Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsinə təyin olundu. Camaat arasında söz-söhbət gəzirdi ki, "yeni başçı çox yaxşı insandır, hamının şikayəti ilə yaxından maraqlanaraq əlindən gələn köməklili edir". Mən də öz növbəmdə onun qəbuluna getdim. Deyilənlərin tam əksinə şahid oldum. O mənə bildirdi ki, İcra Hakimiyyətində vətəndaşları fərdi evlə təmin etmək üçün vəsait yoxdur. Halbuki ondan yeni mənzil deyil, sadəcə övladlarımla birgə qala biləcəyimiz kiçik bir sığınacaq istəyirdim. Bu minvalla, nə az, nə çox, ümu-

Göyçay sakini Şahmar Şamilov işsiz olduğu üçün uşaqlarına baxa bilmədiyini deyir

milikdə üç dəfə onun qəbulunda oldum. Həqiqətən də Mehdi Səlimzadənin zamanını xatırladım. Baxmayaraq ki, o da köməklik göstərməmişdi, ancaq ən azından təbəcciliyində olan əməkdaşlara köməklik göstərilməsi üçün tapşırıq vermişdi. Necə dəyərlər, yağmasa da guruldamışdı.

Natiq Ağayev isə tamamilə laqeyd yanaşdı. Onun vətəndaşlara olan münasibətini hər xatırlayanda, Mehdi Səlimzadənin ölənlərinə rəhmət oxuyuram. Hansı ki, istəsəydi, bizə yardım edərdi. Çünki nə qalmağa evimiz, nə

də işim var. Məsələn, Göyçay "Şəhər Təsərrüfatı Birliyi"ndə sosial işlər mövcuddur. İki yetim balam isə məmur özbaşınalığı ucbatından qarın dolusu çörəyə belə həsrətdir.

Hazırda kirayə qaldığımız mənzilin sahibi tezliklə buranı boşaltmağımızı tələb edib. Bu gün icra başçısı mənə "Nəyimə gərəkdir, get işlə, uşaqlarına bax", - deyir. Sabah gələcəklər ki, "oğlunu ver, əsgər aparırıq".

Mən mətbuat vasitəsilə ölkə rəhbəri cənab İlham Əliyevə və Mehriban xanım Əliyevaya üzümü tutaraq bildirirəm ki, Göyçay Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Natiq Ağayevdən bizə haray yoxdur. Sizdən çox xahiş edirəm, bizim sığınacaq yerləşdirilməyimiz və mənim sosial işlə təmin olunmağım üçün köməklik göstərsiniz".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Xətai sakinləri lift problemindən şikayətçidirlər

Əsgərhan Ələkbərov: "Dincəlib, istirahət etməli olduğumuz vaxtda evdən çölə çıxmaqda çətinlik çəkirik"

Xətai rayonu, Sarayeva küçəsi, ev 3, mənzil 49-da yaşayan Ələkbərov Əsgərhan Bəhrəm oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi yaşadığı ünvanda liftin işləməməsindən narazıdır. Onun məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Mən, Ələkbərov Əsgərhan Bəhrəm oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırarsınız.

Mənim 86 yaşım var, 51 il fasiləsiz işləmişəm. Əmək veteranıyam. Dincəlib, istirahət etməli olduğum vaxtda evdən çölə çıxmaqda çətinlik çəkirəm.

Binanın problemləri çoxdur, mən ən vacibini sizlərə bildirirəm. Binadakı lift köhnədir, bu səbəbdən də 2 gündən bir qırılır. Usta gah deyir "tros", gah da deyir "motor" xarab olub. Hər ay lift üçün 2 manat 50 qəpikdən pul yığıb veririk ki, lift xarab olmasın, amma mümkün deyil. Ay ərzində 3-4 dəfə xarab olduğuna görə əlavə pul yığılır ki, yenidən təmir olunsun.

Binada mənim kimi yaşlı insanlar çoxdur. Biz istirahət etmək, hava almaq istəyirik. Lakin məlum səbəblərə görə məhrum olmuşuq. Bizdə olan məlumata görə, lift ustası Namiq müəllimin üreyi xəstədir, işləyə bilmir. 13 gün səhərinə görə işdə olmayıb. Sizin sayt vasitəsilə xahiş edirəm ki, bizə sağlam usta versinlər".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Keçmiş həyat yoldaşı 4 ildir aliment vermir...

Naxçıvan sakini rəsmi qurumlardan şikayətçidir

Naxçıvan şəhəri, Babək rayonu, "Qurtuluş 93"-də yaşayan Qocayeva Gültəkin Nail qızı tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi keçmiş həyat yoldaşı Sadıxzadə Sərxan Vasif oğlundan 4 ildir aliment ala bilməməsindən şikayətçidir:

"Mən, Qocayeva Gültəkin Nail qızı, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi ictimailəşdirəsiniz.

Keçmiş həyat yoldaşımdan 4 ildir ki, aliment ala bilmirəm. İcraçı və yaxud da polis ona heç nə edə bilmir. Dövlət işçisi bir alimenti ala bilmirsə, bəs onda o alimenti məhkəmə niyə kəsir?

Mən Naxçıvan şəhərində yaşayıram, onlar isə Bakı şəhərində yaşayırlar. 4 ildir alimentdən 1 qəpik belə olsun ödəməyib. Müraciət etdiyim orqanlar "yaxşı" deyib, heç bir tədbir görmürlər. Birinci icraçımız Abşeronda İlyas müəllim olub, o, hal-hazırda işləmir. İndiki icraçı isə Kənan müəllimdir. Abşeron polisində Orxan, Kənan, Hafiz müəllim və s. heç biri mənə köməklik göstərüb, alimenti almırlar. Vəkil tutub, ərizə yazdırmışam, sadəcə ölkədən çıxışına qadağa qoyulub. Maraqlısı isə odur ki, polis mənə deyir, oğlan Bakıda deyil, maraqlanın, bəlkə Naxçıvandır. Ay qardaş, mən onu axtarıb tapan idimsə, onda sənəin vəzifən niyə var?!".

Son ümid yerim sizsiniz, yazdım ki, bəlkə oxuyub, bir tədbir görələr".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə integrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi

Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin bir hissəsində yerləşən rus sülhməramlıların məsuliyyət zonasındakı separatçı-terrorçu dəstənin başçısı Araik Arutyunyan bugünə erməni mətbuatına müsahibə verib. O bildirib ki, Qarabağda istənilən həyati əhəmiyyətli qərar konsensus əsasında olmalıdır: "Bakı bizi ittiham edir ki, xalq (Qarabağdakı erməni icmasını nəzərdə tutur - red.) başqa fikirdədir, biz müdaxilə edirik. Ermənistan da siyasi qüvvələr var ki, bizi Azərbaycan siyasətini aparmaqda ittiham etməyə çalışırlar. Bizim üçün hər iki tərəfin məqsədi eynidir: "artsax hakimiyyətini" dağıtmaq, "artsaxda" mövcud olan institutları məhv etmək. Qarabağda istənilən həyati əhəmiyyətli qərar konsensus əsasında olmalıdır. Bugünkü müsahibəmin məqsədlərindən biri "artsax xalqı"na çatdırmaq, onları əmin etməkdir ki, "artsaxın gələcəyi", onun həyati maraqları və "öz müqəddəratını təyinetmə hüququmuz"la bağlı hər hansı qərar konsensus əsasında verəcək. Bugünlərdə geniş müzakirələr apardım və davam etdirəcəyəm. Hansı qərar qəbul olunsa, bu, "artsax xalqı"nın maraqlarına cavab verməli, onlar üçün başadüşülən və məqbul olmalıdır".

Rəsmi Bakı ilə dialoq məsələsinə də toxunan separatçı-terrorçu dəstənin başçısı Qərbin "üçüncü ölkədə" belə bir "dialoq" keçirməklə bağlı təklif verdiyini iddia edib. Arutyunyanın sözlərinə görə, bu təklifi qəbul ediblər, çünki "beynəlxalq formata" yaxın olub: "Ancaq Bakı belə bir formatdan imtina etdi. Bakının imtinasından sonra bu məsələ havadan asılı qalıb". Bundan başqa, "qida ehtiyatı görmədikləri barədə" səslənən ittihamları qəbul etməyən Arutyunyan bunun əsassız olduğunu qeyd edib: "Ola bilsin ki, bəzi hesablamalarda səhvə yol vermişik, bəlkə daha çox ehtiyat yığa bilərdik. Biz 6,5-7 aya işləmişik, istehsalə lazım olan xammalın gətirilməsi istiqamətində çalışmışıq. Bu fəaliyyət nəticəsində hələ də müqavimət göstərmək, mübarizə aparmaq, ərzaqla təmin olunmaq imkanımız var. Yəni bu mənada ittihamlar əsassızdır".

müharibəsindən sonra "vəzifəsindən" istefa verib bölgəni tərk etməyə hazırlaşdı. Ancaq Ermənistan və Rusiyadakı müxtəlif siyasi mərkəzlər ona "izah" etdilər ki, indi "istefa" verməsin, çünki bununla durum daha çox Azərbaycanın xeyrinə dəyişəcək. Üstündən 3 ilə yaxın müddət keçib, Araik Arutyunyan vəziyyətdən çıxış yolu tapa bilmir, bu mümkün də deyil, halqə onun üçün daralmaqdır. Araik Arutyunyan qaçmaq istəsə Qarabağı ancaq Rusiya helikopterində tərk edə bilər. Araik Arutyunyanın Ağdam-Əsgəran yoluna daş düzməsi, binasının həyatında bir neçə gün çadırdə etiraz etməsi və erməniləri avtobuslara doldurub Laçın sərhəd-keçid məntəqəsinə etiraza göndərməsi son "güllələridir". Ermənistandan əli üzülən Arutyunyan Rusiyadan Azərbay-

baycanı durduracaq gücdə deyil. Rusiya Ukraynada bataqlığın içərisindədir. Arutyunyan bunu da anlayıb. Separatçıların lideri çıxılmaz vəziyyətə düşdüklerini etiraf edib, Rusiya və Qərbdən əlini üzüb. Bu Azərbaycanın separatçılara qarşı təzyiq siyasətini artırmasının doğru olduğunu göstərir".

"Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev "Zəngəzur dəhlizi və Laçın dəhlizi eyni rejimdə işləməlidir" deyəndə elə bilmişlər ki, blef edir"

Araik Arutyunyanın müsahibəsinə dair mövqeyini bildiren siyasi şərhçi Asif Nərimanlı isə bu qənaətdədir ki, separatçı-terrorçu dəstənin geri çəkilmək, Bakının tələbləri ilə razılaşmaq fikirləri yoxdur: "Araik Arutyunyan günlərdə anonsunu etdiyi müsahibəsini verib və sözlərindən çıxan nəticə belədir ki, geri çəkilmək, Bakının tələbləri ilə razılaşmaq fikirləri yoxdur, amma nə edəcəklərini, yaxud edə biləcəklərini də deməyib. Ümidlərini hələ itirməyiblər, beynəlxalq ictimaiyyətdən dəstək gözləyirlər. Lakin Rusiyadan da, Qərbdən də, Ermənistandan da artıq əllərini üzüblər. Araik Arutyunyan bildirir ki, Bakının Laçın yoluna post qura biləcəyini düşünmürmüşlər". Onun sözlərinə görə, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev "Zəngəzur dəhlizi və Laçın dəhlizi eyni rejimdə işləməlidir" deyəndə elə bilmişlər ki, blef edir:

Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, politoloq Nazim Cəfərsəy isə hesab edir ki, Qarabağdakı ermənilərin və Ermənistanın mövcud durumu hərbi, siyasi, iqtisadi, mədəni, xüsusilə də demoqrafik və ideoloji, ümumilikdə strateji baxımdan sürdürülə biləcək vəziyyətdə deyil: "Bunu həm Paşinyan hakimiyyəti, həm Rusiya, həm Qərb, həm də İran dövlət mexanizmləri görürlər. Sadəcə, hərəsi bu prosesdə öz marağını güddüyü üçün qazanan və çox daha geniş imkanlara malik tərəf olan Azərbaycandan daha çox fayda təmin etməyə çalışırlar. Ermənistanın isə onsuz da verə biləcəyi bir şeyi qalmayıb, çünki hamısını Rusiya ilə İrana paylayıb. Qərb verəcəkləri də ciddi geosiyasi risklər yaradaçaq. Bu isə bizə ciddi fərsətlər yaradır. ABŞ və Fransa kimi ölkələrdəki diasporanın istəkləri isə yerli siyasətçilərə seçkilərdə dəstək və Azərbaycanla müzakirələrdə güzəşt almaq üçün onlara lazım olur".

Politoloq onu da bildirib ki, son dövrlərdə xüsusilə avropalı rəsmi qurumların rəhbərləri səviyyəsində Qarabağ mövzusunda erməni ritorikası ilə Azərbaycanı günahdırmaların sayı çox güclənib: "Çox təəssüf ki, bu istiqamətdə Azərbaycan diplomatiyası da bəyanat yayımlamaqdan başqa fəaliyyət göstərmir. Fikrimcə, Azərbaycan rəsmiləri bu cür erməni narrativin güclü olduğu ritorikanın Avropa qurumlarının tərəfsizlik və obyektivliyinə ciddi kölgə düşürdüyünü elan edərək, arada Avropa mərkəzli görüşlərdən imtina etməlidir".

"Çıxılmaz vəziyyətdə qalan Arutyunyan Rusiya və Qərbdən əlini üzüb"

Elxan Şahinoğlu: "Bəli, onun da dediyi kimi Azərbaycanın məqsədi Qarabağda separatçılığa son qoymaq və bölgəni qanunlarımıza tabe etdirməkdir"

Asif Nərimanlı: "Erməni separatçıları ümidlərini hələ itirməyiblər, beynəlxalq ictimaiyyətdən dəstək gözləyirlər, lakin Rusiyadan da, Qərbdən də, Ermənistandan da artıq əllərini üzüblər"

Nazim Cəfərsəy: "Qarabağdakı ermənilərin və Ermənistanın mövcud durumu hərbi, siyasi, iqtisadi, mədəni, xüsusilə də demoqrafik və ideoloji, ümumilikdə strateji baxımdan sürdürülə biləcək vəziyyətdə deyil"

"Erməni separatçıların ümid etdikləri 9 noyabr 2020-ci il bəyanatı Azərbaycanı durduracaq gücdə deyil"

Beləliklə, mövzu ilə bağlı mövqeyini "Hurriyyet"lə bölüşən "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib ki, İkinci Qarabağ müharibəsindən 3 ilə yaxın müddət keçsə də, Araik Arutyunyan vəziyyətdən çıxış yolu tapa bilmir və bu, mümkün də deyil, halqə onun üçün daralmaqdır: "Separatçıların lideri Araik Arutyunyan İkinci Qarabağ

cana qarşı hərəkət gözləyir. Bunun qarşısını isə diplomatik kanallarla Bakı və Ankara almalıdır".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri hesab edir ki, erməni separatçıların lideri Araik Arutyunyan Azərbaycanın düşməni olsa da, son müsahibəsində hazırkı realıqları anladığı aydınlaşır: "Bəli, onun da dediyi kimi Azərbaycanın məqsədi Qarabağda separatçılığa son qoymaq və bölgəni Azərbaycanın qanunlarına tabe etməkdir. Bunun üçün bütün imkanlardan istifadə edilir və ediləcək. Separatçıların ümid etdikləri 9 noyabr 2020-ci il bəyanatı Azər-

"İndi nə edəcəklərini özləri də bilmir. Əvvəl Brüssel görüşünə ümid etdilər, nəticə olmadı. Daha sonra Moskvada nəticə əldə olunacağını gözləyirdilər, o da olmadı. İndi BMT Təhlükəsizlik Şurasının onları xilas edə biləcəyini ümid edirlər".

"Rusiya, Qərb və İran bu prosesdə öz marağını güddüyü üçün qazanan və çox daha geniş imkanlara malik tərəf olan Azərbaycandan daha çox fayda təmin etməyə çalışırlar"

lər. Qoy, regionda sülh istəyən və Rusiyalı bölgədən çıxarmaq istəyən avropalılar daha obyektiv davranmağı öyrənsinlər, Şarl Mişel də zəhmət çəksin onlara bunu başa salsın. Beləcə, Qərb dairələrinin erməni narrativini dəstəkləməsi ni mühüm ölçüdə azaltmaq olar".

Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktorunun fikrincə, eyni üsulu vasitəçilik missiyası həyata keçirən Rusiya və ABŞ üçün də istifadə etmək olar: "Bu arada, Ermənistanın təbliğat kampaniyasında aktiv yer alan xarici diplomatların təmsil etdiyi ölkələrin Azərbaycandakı diplomatik missiyalarını biz də öz tərəfimizdən prosesə fəal cəlb etməliyik. Əgər onlar buna müsbət cavab verməsələr, o zaman onları rəsmi tədbirlərə dəvət etməmək, görüş istəklərinə cavab verməmək, resepsiyonlarında iştirak etməmək, rəsmi bayramlarını təbrik etməyərək reaksiya göstərmək, şirkətlərini tenderlərə buraxmaq, ölkədəki şirkətlərini daha ciddi maliyyə nəzarətinə götürmək və s. tədbirlər həyata keçirmək faydalı olar".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

2023-cü il mayın 5-də prezident Vladimir Zelenski öz "Telegram" kanalında ABŞ-ın "BlackRock" kompaniyasının rəhbərliyi ilə ölkənin bərpası üçün investisiya fondunun yaradılmasının təfərrüatlarını müzakirə etdiyini açıqladı: "Fondun yaradılmasında əsas məqsəd Ukraynada iri miqyaslı biznes layihələrinin həyata keçirilməsi üçün özəl və dövlət kapitalı cəlb etməkdir".

Mayın 8-də ölkə mətbuatı Ukrayna hökuməti ilə Amerikanın "BlackRock Financial Market Advisory" korporasiyası (BlackRock FMA) arasında "Ukrayna İnkişaf Fondu"nun yaradılmasına dair saziş imzalandığını bildirdi. Hansı ki, bu, Ukraynanın total özəlləşdirilməsinin və xarici kapital tərəfindən "udulması"nın başa çatması kimi yozuldu. Bəs, "BlackRock"un (Qara Qaya) arxasında kim gizlənir? Görünüşdə iki fiqur var. Onlar "BlackRock"un təsisçisi və direktorlar şurasının sədri kimi təqdim edilən Laurence Fink və təsisçi - prezident Robert Kapitodur.

Bəs səhmdarlar kimlərdir? Nyu-York Fond birjasının məlumatlarına görə, "BlackRock" səhmlərinin siyahısında Vanguard Group (9,1%), State Street Global Advisors (4,2%), Bank of America (3,5%), Temasek Holdings (3,4%), Capital Group Companies (3,3%), Charles Schwab Corporation (2,2%), Morgan Stanley (2,1%), JPMorgan Chase (2,0%), Wells Fargo (1,8%), Geode Capital Management (1,7%), FMR Co., Inc. (1,6%), Wellington Management Group (1,3%), Northern Trust (1,3%) kimi şirkətlər var. Və "BlackRock"ın əsas səhmdarlarının arxasında "pul sahibləri" gizlənir. Bunlar FED-in əsas səhmdarlarıdır. Əslində, "BlackRock" və "Federal Rezerv Sistemi" eyni şəxslərə aiddir. Bəzi müəlliflər bu iki qurumun arxasında gizlənən şəxslərin adlarını çəkirlər. "BlackRock-un səhmdar strukturu açıqlanmır, lakin bu şirkətlə, eləcə də aktivlərinə görə ikinci olan "The Vanguard Group" ilə (yeri gəlmişkən, onlar bir-birinin əsas səhmdarlarıdır) dünyanın ən zəngin ailələrindən Rokfeller, Rotşild, Dupont, Mellon, həmçinin Vatikanın maliyyə idarəçiliyində işləyənlər - Draghi və Tarloni kimi adlar çəkilir.

Yazılanlarla yanaşı qeyd etməliyik ki, "BlackRock" tərkibindəki maliyyə şəbəkələri ilə ABŞ iqtisadiyyatının böyük hissəsini və global iqtisadiyya-

Ukrayna iqtisadiyyatı ABŞ "maliyyə əjdahası"na həvalə edildi

"BlackRock" Fondunun Ukraynaya beynəlxalq yardımını nə ilə nəticələncək?

yardımı" nə ilə nəticələncək?

tın əhəmiyyətli hissəsini özündə cəmləyən "maliyyə əjdahası"dır. "Vanguard", "State Street" və "Fidelity" kimi nəhəng investisiya fondları ilə birlikdə o, bütün "Wall Street" banklarının, "Big Pharma", "Silicon Valley" IT korporasiyalarının kapitalında yer alır. Bəzi əlamətlərə görə, sözügedən fondların "böyük dördlüyündə" "BlackRock" əsas halqaya çevrilir. O ABŞ Mərkəzi Bankının vəsaitlərini Amerika şirkətlərinə çatdırmaq üçün ABŞ "Federal Rezerv Sistemi"nin rəsmi vasitəçisi (agenti) statusu alıb.

Bəs, "BlackRock" Ukrayna iqtisadiyyatının idarə edilməsində necə rol oynayır?

"Maliyyə əjdahası" olan "BlackRock" müharibədən sonrakı yenidənqurma üçün "vesaitlərin arxasında gizlənərək" Ukraynanı mənimsəməyə

başlayıb.

"BlackRock" əslində 2022-ci ilə qədər Ukraynada olub: şirkətin Ukrayna müəssisələrinə investisiyaları 2014-cü ildən sonra kəskin şəkildə artıb. Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlaması ilə fond Ukraynanın strateji sektorlarına kəskin nüfuz etməyə başladı.

"BlackRock" həmçinin Ukraynanın "Metinvest", DTEK, "Naftogaz", "Ukrzaliznytsya", "Ukravtodor" və "Ukrenergo" müəssisələrində böyük paylara malikdir.

Hazırkı müharibəyə baxmayaraq, "BlackRock"un "Ukrayna layihəsinə" investisiyaları artırır. Hazırda torpaq bankında olan 40 milyon hektar əkin sahəsinin 17 milyon hektardan çoxu artıq beynəlxalq şirkətlərə, o cümlədən "BlackRock"un nəzarət etdiyi "Monsantoya" məxsusdur.

"BlackRock" Fondunun Ukraynaya "beynəlxalq

edilib). Ukrayna kömür ehtiyatlarına görə dünyada 7-ci, Avropada isə 2-ci yerdədir - təxminən 34 milyard ton. Ukrayna dünyanın ən böyük dəmir filizi yataqlarına malik üç ölkədən (Avstraliya və Rusiya ilə birlikdə) biridir. Keçən ilə qədər Ukrayna dünyada manqan filizi istehsalçıların ilk onluğuna daxil idi və Avropada ən böyük manqan filizi ehtiyatına malikdir. O, həmçinin Avropada ən böyük titan ehtiyatlarına malikdir (dünya titan filizi ehtiyatlarının təxminən 20%-i). Ukrayna Avropanın ən böyük uran yatağına malikdir (dünya uran ehtiyatlarının 1,8%-i). Dünyadakı yüksək keyfiyyətli qranit ehtiyatının 70%-i Ukraynadadır. Digər əhəmiyyətli mineral ehtiyatlara cıvə, kalium duzu, ni-

kel, kükürd, grafit və qızıl daxildir. Üstəlik dünyanın qara torpaq ehtiyatlarının 40%-i, unikal mineral və termal suları Ukraynaya aiddir.

Ukraynanın iqtisadi xəritəsində təmsil olunan adı çəkilən bütün şirkətlərin əsas səhmdarları isə yenə də ABŞ-ın maliyyə holdinqləri və "BlackRock", "Vanguard" və "Blackstone" investisiya fondlarıdır. "BlackRock" tərcümədə "Qara Qaya" deməkdir. Daha bir məlumat kimi qeyd edək ki, baş ofisi Nyu-Yorkda yerləşən "BlackRock" beynəlxalq investisiya şirkəti kimi kataloqlarda qeyd edilir. Keçən ilin əvvəlində belə aktivlərin dəyəri 10 trilyon dollar həcmində qiymətləndirilirdi ki, bu da Almaniya və Fransanın ümumi ÜDM-ni üstələyir. Beləliklə, dünya elə bir mərhələdədir ki, şirkətlərin sahib olduğu kapitalın həcmi dövlətlərə belə meydan oxuyur və dövlətlər transmilli korporasiyaların girovuna çevrilir.

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

Səudiyyə Ərəbistanı da "Bayraktar" istehsal edəcək

Səudiyyə Ərəbistanının Hərbi Sənaye Şirkəti SAMI ilə Türkiyənin "Baykar" şirkəti arasında əldə edilmiş razılaşma əsasında krallıq ərazisində "Bayraktar Akıncı" hərbi dronlarının istehsalına başlanacaq.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə məlumatı SAMI şirkəti öz X ("İks", keçmiş "Tvitter") səhifəsində paylaşmış.

Qeyd edək ki, "Baykar" şirkətinin baş direktoru Haluk Bayraktar Səudiyyə Ərəbistanının Müdafiə Nazirliyi ilə imzalanan müqaviləni "Türkiyə Respublikası tarixində müdafiə və aviasiya sahəsində ən böyük ixracat sazişi" adlandırır.

Putinin Türkiyə səfərinin tarixi açıqlandı

Türkiyə mətbuatı Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin türkiyəli həmkarı Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşmək üçün Türkiyəyə gedəcəyi vaxtı açıqlayıb.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, V.Putin Türkiyəyə avqustun son həftəsində səfər edəcək. Qəzetin yazdığına görə, dövlət başçılarının görüşü zamanı taxıl sazişi, Türkiyə, Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlər, həmçinin, Suriya məsələsi müzakirə ediləcək.

Xəbər verdiyimiz kimi, avqustun 2-də keçirilən telefon danışıqı zamanı prezidentlər Ankarada görüş keçirməyi planlaşdırıblar.

Maduro Avropa liderlərini tənqid etdi

Quran kitabının yandırılmasına susduqları üçün

Venesuela Prezidenti Nikolas Maduro Avropa ölkələrinin rəhbərliklərinin İsveç və Danimarkada müsəlmanların müqəddəs Quran kitabının yandırılmasına qarşı susqun mövqeyini kəskin tənqid edib.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, Maduro "Əl Mayadin" telekanalına müsahibəsində deyib: "Müsəlman xalqlarına nifrət zəminindəki bu irqçi əməlləri pisləyirəm. Quran kitabının nüsxələrinin yandırılmasına qarşı Avropa liderlərinin səssizliyi təəccüb doğurur və bu, onların cinayətə şərik olmaları deməkdir".

Maduronun sözlərinə görə, islamı və onun ardıcılarını təhqir edən bu cür təxribatlara göz yummaq olmaz: "Avropa xristianları onların gözlərinin qarşısında İncilin yandırılmasına nə deyirdilər? Buna görə də Quran kitabının nüsxələrinin yandırılmasını islam dünyasının qəzəblə qarşılması tamamilə təbiidir".

"Hurriyyet"

İtaliyanın Çinin "bir kəmə, bir yol" layihəsindən imtinasının səbəbləri...

Elxan Şahinoğlu: "Vaşinqton və Brüsselin əngəlləri Çinin Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz bölgəsini ehtiva edən "Böyük İpək yolu" layihəsinə də təhlükə yarada bilər"

İtaliya 4 il əvvəl Çinlə imzaladığı "bir kəmə, bir yol" investisiya sazişindən çıxmaq barədə qərar verib. Roma 2023-cü ilin sonunda başa çatmaq müvafiq anlaşma memorandumunu yeniləməyəcək. Roma ilə Pekin arasında İtaliyanın "bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünə qoşulması memorandumu 2019-cu ilin martında imzalanmışdı. İtaliya Çin investisiya proqramının layihələrində iştirak etməyə hazır olduğunu da təsdiqləmişdi. İtaliya bu proqramı təsdiqləyən Avropa İttifaqının ilk ölkəsi idi. Romanın 4 il əvvəlki qərarı Brüssel və Vaşinqtonun narazılığına səbəb olmuşdu. "Hurriyyet" xəbər verir ki, bunu "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib.

"Vaşinqton və Brüssel hesab edirlər ki, Pekin bu layihə vasitəsilə Avrasiya və Avropa qitəsində möhkəmlənməyə çalışır"

ABŞ və Avropa İttifaqının İtaliyaya tələsik addımın nəticələri ilə bağlı xəbərdarlıq etdiklərini vurğulayan politoloq qeyd edib ki, Roma 4 il sonra xəbərdarlığı nəzərə aldı. "İtaliyanın Çinin layihəsindən çıxmasının səbəbi nədir" sualını cavablandıraraq "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbərinin sözlərinə görə, İtaliyanın xanım baş naziri Corca Meloni sağ mühafizəkar siyasi cərəyanın təmsilçisi kimi ABŞ-la ittifaqın tərəf-

darıdır: "İtaliyanın "La Repubblica" nəşrində yayımlanan məqalədə bu məsələylə bağlı baş nazir Corca Meloninin ABŞ prezidenti Cozef Baydenlə geniş müzakirəsi olub. Aydınır ki, İtaliyanın Çin layihəsindən çıxmasının təşəbbüsünü Vaşinqton olub. Ancaq Vaşinqton İtaliyanın Çinin layihəsindən çıxmasının əvəzinə alternativ layihələr təklif etməlidir ki, İtaliyanın iqtisadi itkiləri olmasın. İtaliyanın "bir kəmə, bir yol" layihəsindən imtinası Çinin iqtisadi və təhlükəsizlik maraqlarına zərbə vurur. Çin bu layihə çərçivəsində yeni tikilən dəmiryolları, avtomobil yolları və limanlar vasitəsilə Avropa ölkələrinə daşınan məhsulların həcmi artırmağı planlaşdırırdı. Çin mövcud layihə vasitəsilə müxtəlif bölgələrdə "yumşaq gücünü"

də artırmış olurdu. Çin müxtəlif ölkələrdən keçən nəqliyyat şəbəkələrinin qurulması layihələrinə 1.4 trilyon dollar xərcləməyi nəzərdə tuturdu. Layihə ümumi əhalisi 4 milyard 400 milyon nəfər olan 64 ölkəni əhatə etməli idi. Bu dünya iqtisadiyyatının 40 faizi deməkdir".

Politoloq əlavə edib ki, Çinin nəzərdə tutduğu vəsait ABŞ-ın İkinci Dünya müharibəsindən sonra Avropa ölkələrinin yenidən bərpası üçün həyata keçirdiyi "Marşal planı"ndan 12 dəfə çoxdur: "Çin eyni zamanda layihənin son məntəqəsi olan Avropa ölkələrində, o cümlədən İtaliyada müxtəlif layihələri maliyyələşdirməyi, o cümlədən strateji limanlarda pay sahibi olmağı planlaşdırırdı. Ancaq Çin öz planını reallaşdırmaq istəyərkən qarşısında iki əngəllə üzləşib. ABŞ və Avropa İttifaqı Çinlə ticarət əlaqələrini davam etdirməyə, "bir kəmə, bir yol" layihəsinin reallaşmasının əleyhinədirlər. Vaşinqton və Brüssel hesab edirlər ki, Pekin bu layihə vasitəsilə Avrasiya və Avropa qitəsində möhkəmlənməyə çalışır. Vaşinqton və Brüsselin əngəlləri Çinin Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz bölgəsini ehtiva edən "Böyük İpək yolu" layihəsinə də təhlükə yarada bilər. Çünki bu layihə "bir kəmə, bir yol" layihəsinin tərkib hissəsidir. Layihənin bir hissəsinə əngəl yaranacaqsa, digər hissəsi ilə daşınmaların artması da sual altında olacaq".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

Pakistan İranla birgə layihəni dayandırır

Pakistan fors-major vəziyyət (qabaqcadan nəzərə alınma bilməyən və ya heç bir tədbirlə qarşısı alınma bilməyən fəvqəladə vəziyyət) səbəbindən "İran-Pakistan" (İP) magistral qaz kəmərinin öz ərazisindən keçən hissəsinin tikintisinin mümkün olmadığı barəsində İranla məlumat verib.

Hurriyyet.az TASS informasiya agentliyinə istinadla xəbər verir ki, bununla bağlı bəyanatı Pakistanın Neft naziri Musadik Malik ölkənin Milli Məclisindəki (parlamentin aşağı

palatası) çıxışında verib. Nazir deyib: "Qaz kəmərinin tikintisi yalnız Tehrana qarşı beynəlxalq sanksiyaların ləğv edilməsindən sonra bərpa edilə bilər".

Malik İran tərəfinin bu qərarla razılaşmadığını da əlavə edib. İslamabad 2024-cü ilin fevral-mart aylarına qədər öz ərazisində İP qaz kəməri layihəsinin bir hissəsini tamamlama bilməyə, İran Pakistana qarşı 18 milyard dollar məbləğində cərimə iddiası qaldıra bilər. İranın bu tələbi ilə əlaqədar, Pakistanın Xarici İşlər Nazirliyi İrana qarşı sanksiyalar tətbiq edən ABŞ-a müraciət edərək, ya qaz kəməri tikintisi razılaşmasından imtinaya görə, Tehranın tələb üçün vəsait göndərilməsini, ya da İslamabadın İrandan qaz almasına icazə verməyi xahiş edib. Lakin Amerika tərəfi bu müraciəti cavabsız qoyub.

"Hurriyyet"

Rusiyada şok olay

Ermənilər iki "vaqnerçi"ni öldürdü

Rusiyanın Tuapse bölgəsində ermənilər özbaşınalıq ediblər. Hurriyyet.az xəbər verir ki, hadisə avqustun 5-i gecə saatlarında qeydə alınıb.

Məlumatla görə, ermənilər Rusiya vətəndaşlarına hücum ediblər. Hücum zamanı keçmiş vaqnerçilər olan üç nəfər vəhşicəsinə döyülüb. Onlardan 21 yaşlı gənc qaçağçı bacardığı üçün xəstəxanaya yerləşdirilib, digər iki nəfər hadisə zamanı həlak olublar.

Faktla bağlı Karen Ustyan, Vartan Tumucyan, Albert Ekzaryan və Artyom Turkmənyan adlı şəxslər barəsində axtarış elan olunub.

“AZAL” və “Buta” niyə birləşir?

Hava nəqliyyatındakı böyük siyasətin pərdəarxası

Artıq ictimaiyyətdə belə məlumat yayılmağa başlayıb ki, “AZAL” və “Buta Airways” birləşir. Bundan yaranan narahatçılıqlar isə ondan ibarətdir ki, qiymətlər artacaq, xidmətlərin keyfiyyəti aşağı düşəcək və bütün hələdici söz sahibi yenə “AZAL” olacaq və s.

Doğrudur, bu qərar 2023-cü ilin oktyabr ayında qüvvəyə minəcək. Amma yenə də yaxın ayların doğru biləcəyi narahatlıqları öncədən anlamaq faydalıdır. Lakin “AZAL” bu addımı mobil tətbiqi vasitəsilə bron etmək və ödənişi həyata keçirmək mümkün olacağı ilə əsaslandırır. Bu əsaslandırma qeyd olunur: “Brendləşmə hər iki aviaşirkətin ən yaxşı keyfiyyətlərini özündə ehtiva etməklə, səmərəlilik üçün sərfəli tariflərlə səyahət etmək imkanlarını daha da genişləndirəcək, eləcə də müştərilərimizin səyahətlərini rahat planlamasını və onlara göstərilən xidmət səviyyəsində artımı təmin edəcək. vahid AZAL brendi altında təklif olunacaq. İl ərzində müxtəlif güzəşt kampaniyaları da davam etdiriləcək.”

Bu zaman sual yaranır, hansı birləşmə və bazarda hökmran mövqeyə malik şirkətlər vicdanlarının hökmü ilə keyfiyyətli xidmət təklif edir ki? AZAL bazarda hökmran mövqeyə və yüksək bazar payına malikdirsə, nədən o “avtopilotda” yox, rəqabətə meydan açan qiymət siyasəti həyata keçirməlidir? Bu sualın cavabı dəqiqdir: keyfiyyətli xidmət istehlakçıları məmnun etmək və onları qazanmaq məqsədilə daxili tələbatdan yaranmır, bazarın tələbin-

dən doğur.

Əvvəla qeyd etmək lazımdır ki, ölkə ictimaiyyətində yanlış təəssürat bundan ibarətdir ki, “Buta Airways”ı ayrıca özəl bir aviaşirkət olaraq tanıyırlar. Əslində isə “Buta Airways” şirkəti özəl bir aviaşirkət deyil. O, AZAL-ın (Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti) struktur vahididir, törəmə şirkətidir. Lakin AZAL “Buta Airways”dən daha baha tariflərə malikdir. AZAL özünün qiymət fərqi daha çox çeşidli xidmətləri ilə əlaqələndirir. AZAL-ın özünün qiymət artımını əsaslandırarkən səmərəliliyə edilən əlavə xidmət çeşidinə (baqaj, yemək və s.) görə bu fərqi meydana gəlməsini əsaslandırır. Lakin bu qiymət artımlarının fərqi nə baxmayaraq AZAL bazarda daha üstün səmərəliliyə daşıma payına malikdir.

Bakının hava limanının beynəlxalq uçuşlarda səmərəliliyinin say etibarlı ilə götürsək, AZAL-ın payı “Buta Airways”i təxminən 3 dəfə üstələyir. Ümumilikdə iki milli avia şirkətin payı bazar da 45-50% təşkil edir. Yerdə qalan səmərəliliyin daşımalarının isə xüsusi çəkisi xarici aviaşirkətlərin payına düşüb. Belə ki, 31 səmərəliliyin aviaşirkəti H.Əliyev adına beynəlxalq aeroportuna birbaşa aviareys yerinə yetirir. Belə təxmin edilən aviaşirkətlərin beşliyində AZAL və “Buta Airways” ilə yanaşı “Turkish Airlines”, “Aeroflot” və “FlyDubai” daxildir.

Biz istəyirik ki, vətəndaşlarımız məsələn İstanbula Gürcüstanın Tbilisi şəhərinə gedib, oradan uçuşsın, o zaman aviaşirkətlərin sayını artırmaq və bazara yeni oyunçuların daxil olmasına şərait yaratmalıyıq. Bu təkcə Gürcüstanda bir aviaşir-

kətin gəlir əldə edilməsi deyil, eyni zamanda həmin ölkəyə uçuş edən çoxsaylı vətəndaşlarımızın digər ölkənin mal və xidmət bazarına əlavə töhfə verməsi, onu qidalandırması deməkdir.

Əsl gerçəklik nədən ibarətdir?

Cari ilin oktyabr ayından “Azərbaycan Hava Yolları” və “Buta Airways” vahid AZAL brendi altında birləşəcək. Özlüyündə maraqlı tendensiya. Bunun arxa səhnədəki sirr pərdəsi nədən ibarətdir və bundan sonra hava nəqliyyatında hansı mənzərəni görəəcəyik sualı çoxumuzu düşündürür.

Bu suala cavab tapmamız üçün AZAL-ın hazırda malik olduğu avtomatik üstünlükləri nəzərdən keçirməliyik. AZAL davranışlarında açıq-aydın olaraq ikili funksiya həyata keçirir. Həm təyyarələrin uçuşu üçün ona yaradılmış infraquruluğa malikdir və bu məqsədlə dövlət büdcəsində illik olaraq böyük məbləğdə subsidiyalar alır.

Digər tərəfdən digər bu üstün şərtlər altında digər aviaşirkətlərlə rəqabət aparır. Hava limanına malik şirkətin digər aviaşirkətlərin ölkəmizə daxil olub-olmaması ilə bağlı təzyiq imkanına malik olur. AZAL bir tərəfdən həmin şirkətlərlə guya rəqabət aparır, digər tərəfdən isə təyyarə uçuşlarını təmin edən təyyarə limanı üzərində səmərələndirmə hüququna malikdir. Bu açıq-aydın maraqlar konfliktli halıdır. Belə bir maraqlar konfliktinə səbəb yaradan AZAL adı 2 şirkətin brendləşməsi onun bazardakı xüsusi çəkisini heç şübhəsiz ki, artıracaq.

Qeyd etdiyimiz kimi “Buta Airways” şirkəti AZAL-ın törəmə şirkətidir. Onun AZAL-la birləşməsi 2 fərqli nizamnamə fondu, kapitalizasiyası olan ayıra-yırı şirkətlərin birləşməsi demək deyil.

Bu qərarın hansı şərtlər altında verildiyinə diqqət edin... Ölkənin quru sərhədləri bağlıdır və xarici ölkələrə yeganə çıxış vasitəsi hava nəqliyyatıdır. Bu sferada isə nəinki sərt rəqabət, hətta aşağı səviyyəli rəqabət elementləri belə yoxdur. AZAL-a yeganə alternativ “Buta” şirkəti də “udu-lur” və AZAL adı altında brendləşdirilir. Deməli bundan sonra “Buta Airways” kimi ticarət nişanı görməyəcəyik. Bütün xidmət təklifləri AZAL adı altına gedəcək. Brendləşmə “AZAL”ın bir şirkət olaraq qiymət tariflərinin artması ilə müşahidə olunacaq.

TURAN

Azərbaycanlı tələbənin ABŞ-da böyük uğuru

ABŞ-in San Fransisko şəhərində yerləşən Minerva Universitetinin Azərbaycanlı tələbəsi Emil Rüstəminin bir neçə tələbə yoldaşı ilə birlikdə qurduqları AI Consensus (AIC) təşkilatı tərəfindən hazırlanan süni intellektin inkişafına dair lahiyə böyük uğura imza atıb (Tələbələr qurduğu təşkilatın adı ingilis dilindən tərcümədə Süni İntellekt Konsensusu anlamına gəlir). Belə ki, bu layihə Böyük Britaniya şahzadəsi Harri və həyat yoldaşı Megan Markel tərəfindən dəstəklənən Məsul Texnologiyalar üzrə Gənclər Fondu (“Responsible Technology Youth Power Fund” <<https://www.rtyouthpower.org/>>) adlı təşkilatın maliyyələşdirdiyi 26 layihədən biri olub. Onu da qeyd edək ki, bu 26 layihənin tamamına adıçkilən fond iki milyon dollar vəsait ayırıb.

Minerva tələbələrini bu layihədə əsas məqsəd süni intellektin sürətlə inkişaf etdiyi indiki d?nəmdə bu vasitələrdən doğru istifadə etməklə təhsilin keyfiyyətinin artırılmasını araşdırmaq, bu istiqamətdə təvsiyyələr hazırlamaqdır. Təşkilatın qarşısına qoyduğu vəzifə professorlar, təhsil ekspertləri və tələbələrle birlikdə süni intellektin təhsil sistemində inteqrasiyasının geniş müzakirə edilməsi və bu yolda ən asan reallaşdırma yolunun tapılması üçün ortaq platformanın qurulmasına nail olmaqdır.

Minerva Universiteti ABŞ-in San-Fransisko şəhərində yerləşir və ABŞ-da ən aşağı qəbul faizinə (1%) sahibdir. Universitet d?rd illik təhsil müddətində tələbələrini dünyanın yeddi ölkəsinə g?ndərərək orijinal təhsil metodikası ilə tədris prosesini həyata keçirir. 2023-cü ildə bu Universitet ikinci dəfə ardıcıl olaraq dünyanın ən innovativ Universiteti seçilib (WURI).

Hazırda 3-cü kursa keçən Emil Rüstəmi indiyədək San-Fransiskodan başqa Cənubi Koreyanın Seul, Tayvanın Taypey, Hindistanın Heydərabad şəhərlərindəki Universitetlərdə olub və qarşıdakı iki ildə Argentinanın Buenos Ayres, B?yük Britaniyanın London və Almaniyanın Berlin şəhərlərində təhsilini davam etdirəcəkdir. Bu zaman Minerva tələbələri 2 universitetlərinin professor və müəllimləri ilə onlayn rejimdə d?rslərini davam etdirərkən, olduqları şəhərdəki yerli partnyorlarla praktik məşğələlər və təcrübə proqramları üzrə çalışırlar.

Hazırda San-Fransiskoda olan Emil Rüstəmi qurduğu təşkilatın digər üzvləri ilə birlikdə yuxarıda adı çkilən layihənin icrası ilə məşğuldur.

Qeyd: Layihə ilə əlaqədar ətraflı məlumatı aşağıdakı linklərdən əldə edə bilərsiniz. <<https://www.minerva.edu/empowering-responsible-technology-education-ai-consensus-initiative/>> və <<https://www.aiconsensus.org/>>

İ. SABİRQIZI

Dəniz Amerikanın ən nüfuzlu ali məktəbində oxuyacaq

Masallının Mahmudavar kəndindən olan Dəniz Səttarlı dünyanın ən yaxşı, tanınmış universiteti, Amerikada yerləşən Massachusetts Texnologiya Universitetinə bakalavr üzrə qəbul olub. O, ölkəmizdə bu universitetə daxil olan ilk qız məktəblisidir.

Dəniz Zaur qızı Səttarlı 2006-cı ildə Masallı rayonu Mahmudavar kəndində dünyaya göz açıb. İlk təhsilini doğma Mahmudavar məktəbində alıb. 2017-ci ildə 2-ci yerlə Türkiyə Dəyanət Vəqfi Bakı Türk Liseyində oxuyub.

2020-2021-ci tədris ilində 9-cu siniflər üzrə buraxılış imtahanında 300 bal yığaraq maksimum nəticə ilə respublika birincisi adını qazanıb.

Daha da həvəslə oxuyan Dəniz iki il

Dünyanın 1 nömrəli Universitetinə qəbul olan mahmudavarlı

ard-arda Respublika fənn olimpiadalarında birinci olub. Yeni ilk olaraq 2021-ci ildə

9-cu siniflər arasında keçirilən Kimya üzrə Respublika Fənn Olimpiadasında 1-ci yer tutaraq qızıl medal alıb. Ardınca 2022-ci ildə 10-cu siniflər arasında keçirilən Kimya üzrə Respublika Fənn olimpiadasında yenidən qızıl medala layiq görüldü.

Ötən ilin (2022) 10-18 iyul tarixlərində Çində 54-cü Beynəlxalq Kimya Olimpiadasında (ICHO) isə Dəniz bürünc medalla sahib çıxıb.

Qeyd edək ki, buna qədər Mahmudavar kəndindən xanım olaraq yalnız Arzu Ağayeva Amerikada ali təhsil almağa müvəffəq olmuşdu. Belə ki, Los Angelesdə bakalavr təhsili alan A.Ağayeva hazırda Bruklin şəhərində yaşayır.

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

(Ardı var)

Məşhur müğənni Sezen Aksunun "Ağlamaq gözəldir" adlı sevilən mahnısı var. Bu mahnını dinlədikdə, insan hər dəfə özünə bu sualı verir: "Ağlamaq necə gözəl ola bilər, axı"? Amma, sən demə, bunun elmi izahı da var.

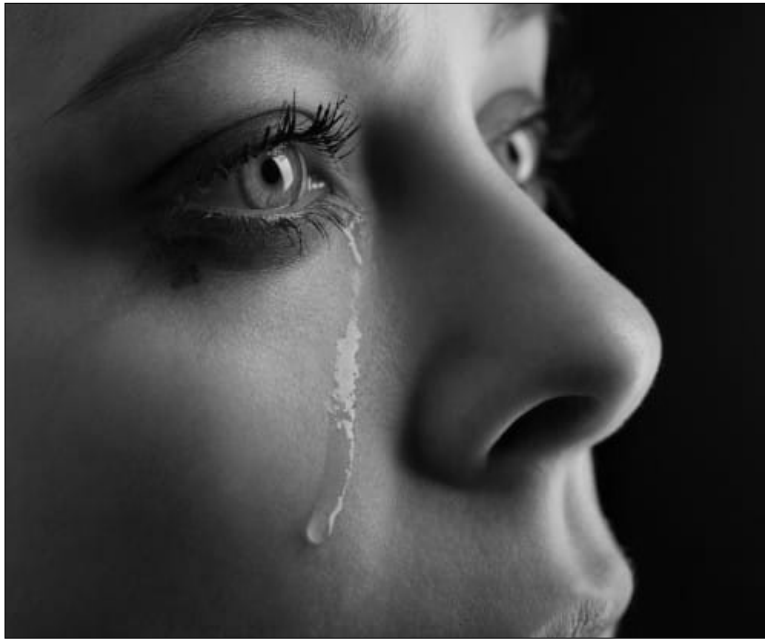
Ağlamaq, göz yaşı axıtmaq insanı bir çox xəstəliklərdən qoruyur. Belə ki, ətrafımızda tez-tez kövrələn və yaxud da heç ağlamayan insanlar az deyil. 2008-ci ildə 30 ölkə üzrə 4300 yetkin yaşlı gənc üzərində aparılan tədqiqat zamanı əksəriyyət bildirib ki, ağladıqdan sonra insanlar özlərini həm ruhi, həm fiziki baxımdan yaxşı hiss edirlər. İnsanın az və ya çox ağlaması isə xarakter xüsusiyyəti, yaşadığı həyat şərtlərindən və s. asılı olaraq dəyişə bilər.

Psixoloq Aynur Xəlilovanın sözlərinə görə, ağlamaq insan üçün xeyirlidir. İnsan ağlayan zaman bütün mənfi enerjisini çıxara bilər: "Hətta elə insanlar var ki, ağladıqdan sonra dərin yuxuya gedirlər. Bədən rahatlaşır, içəridəki mənfi enerji boşalır. Sanki ruh azad olur. Yuxudan oyanan zaman yorğunluq hissi olmur. Ağlamış adamın ən azı həmin gün əsəbləri çox sakit olur. Ümumiyyətlə stress əleyhinə olaraq ağlamaq mən deyərdim ki, mütləqdir. Ağlamamaq insanın ki, həmin insanı daha qəzəbli və qərəzli edir.

Əlbəttə, hər kəsin yanında və yaxud hər yerdə də ağlamaq, mənfi enerji saçmaq olmaz. Tək qalanda, əsəbi vaxtı gözəldən bir damla yaş çıxsın belə, sanki həmin problem azalır, səngiyir. Bəziləriniz deyə bilərsiniz ki, Aynur xanım bədbinliyi sevir, deyəsən? Xeyr. Fikrimi oxuculara çatdırmaq istəyirəm ki, bəzən ağlamaq da lazımdır. Necə ki, çox vaxt ehtiyac olmadan, nəyinsə xatirinə gülürük. Ağlaya bilən və ağlaya bilməyənlərin arasında müqayisə aparsaq, görürük ki, ağlayan insanlar daha sağlamdırlar. Bunu mən yox, bir çox tanınmış alimlər və din xadimləri də təsdiq edir. Ağlamağı bacaran insanlarda qan dövranı sabitləşir, təzyiqi yuxarı olan şəxslərdə qan təzyiqi normal olur, göz ətrafındakı mikroblardan azad olur və s".

Unutmayın ki, insan dünyaya ağlayaraq gəlir. Gülməyi daha sonra öyrənir. Demək ki, ağlamaq təbiətinin ən təbii hadisəsidir. Kişilər qadınlardan nisbətən az ağlayırlar və hətta demək olar ki, ömür boyu göz yaşlarını göstərməyən kişilər də var. Aynur Xəlilova deyir ki,

"Ağlamaq gözəldir"

belə insanların mütləq ürəklərində problem olur: "O qədər özlərini sıxırırlar və ürəyə güc çox düşür. Duyğuları ilə üzləşməkdə çətinlik çəkən insanlar, ağlamağı müdafiəsizlik olaraq görə bilirlər. Sanki gözyaşlarına icazə versələr vəziyyətin idarəsini itirəcəklərmiş kimi hiss edə bilirlər. Əlbəttə, dərinliyi başa düşürlər. Bir yaxınımızı itirdikdə bu göz yaşları, sadəcə, gözlərdəki yaş boşalır, dərdimiz isə həmişə təzə qalır. Bu, tamamilə başqa bir hissdir. Mən ancaq stress halında ağlamağı nəzərdə tutaram".

Bir kitabda oxumuşdum, bir gün işdə bir qadın özü üçün kofe hazırlayıb və götürüb stolunun üzərinə qoyan zaman fincan əlindən çıxır, kofe yerə dağılır. Qadın 15 dəqiqə dəyanmadan ağlayır, göz yaşını gizlədə bilmir. Hər kəs başına yığılır və onun bu ağlamağını başa düşə bilmirlər. Bir fincan kofe üçün ağlanılmaz axı? Qadın özünü toparladıqdan sonra ətrafındakı insanlara başa salır ki, illərdir içərisində saxladığı göz yaşlarını bir gün kofe üçün tökəcəyi heç ağlına gəlməmiş. Baxın, bu kiçik bir hekayədə onu çıxarmaq olar ki, 15 dəqiqə ağlamaq o qadını illərin yükündən qismən azad etdi. Ümumiyyətlə, insanlar zəif olduqları üçün ağlamazlar, onlar uzun müddət güclü qalmaq məcburiyyətində qaldıqları və sonda yorulduqları üçün ağlayırlar.

Aynur Xəlilova bildirir ki, insan ağlayarkən oksitosin və endorfin ifrazına səbəb olur: "Bu maddələr bizi daha yaxşı hiss etdirir və həm fiziki, həm də emosional ağrını yüngülləşdirir. Axıtdığımız göz yaşının tərkibindəki lizozim adlı maddələr gözümüzdəki bakteriyaları öldürür və gözlərimizin təmiz olmasını təmin edir. Lizozim çox güclü anti-bakteriyal maddədir. Hətta görmə qabiliyyətini belə yaxşılaşdırır. Gülmək ürək üçün nə qədər faydalıdırsa, ağlamaq da o qədər faydalıdır".

Onu da qeyd edək ki, son zamanlaradək alimlər və yazıçılar ağlamaq haqqında fikir ayrılığına malikdirlər. VI Kral Henry əsərində Shakespeare yazırdı, "ağlamaq, kədəri azaldır" və amerikalı yazıçı Lemony Snicket isə deyirdi, "vəziyyətiniz bir damcı dəyişməyə belə, ürəkdən və uzun ağlamağın insana yaxşı təsir etdiyinə bələdsinizsə, demək ki, son dərəcə şanslısınız".

Charles Darwin isə gözyaşardıcı prosesini, göz ətrafı əzələlərin yaratdığı faydasız yan təsir kimi izah edirdi. Alimə görə, həmin əzələlər vaxtaşırı boşalmalıdırlar ki, qan yığılmasın; göz yaşının axması təkamül etmiş fiziki prosesin məqsədsiz nəticəsidir (Buna baxmayaraq, o, uşaqların bilərəkdən ağlayaraq valideynlərinin diqqətini çək-məsini inkar etmirdi).

Biz bilirik ki, ağlamaq - və ya yetkinlərin bənzəri gözyaşı axıtması - bir növ emosional məsələlərə qarşı müəkkəb fizioloji cavabdır. Burada ən mühüm xüsusiyyət, əlbəttə ki, göz yaşı axıtmaqdır. Lakin, buraya üz ifadələri və nəfəsalmanın dəyişməsi də daxildir. "Hönlənmək," misal üçün ağlayarkən sürətli nəfəs alma və vermə ilə müşayiət olunur.

Elmi nöqtəyi-nəzərdən bu, ağlamaq ilə göz yaşı əmələ gətirən kimyəvi qıcığın - məsələn təsadüfən acı yemək yedikdən sonra əlini gözüne sürtmək kimi - fərqli şeylər olduğu anlamına gəlir.

Hətta, göz yaşları da fərqlidir. 1981-ci ildə Minnesota-dan olan psixiatr II William H Frey, kədərli kinolar zamanı yaranan göz yaşının tərkibində, soğan doğrayarkən yaranan göz yaşından daha çox protein olduğunu aşkarlayıb. Komediya tamaşasını izlədikdə və ya toyda bəyın gəlinə verdiyi sözlərdən ibarət çıxışa qulaq asdıqda emosional göz yaşları melanxolik hisslə kifayətlənir.

Ağlamaq ilə bağlı olan hisslər hamımıza tanış olsa da, yetkin yaşda bunun niyə baş verdiyi haqqında çox bilgiyə sahib deyilik - amma, bu barədə çoxlu fikirlər mövcuddur.

Ağlamaq rəbiətinin ən təbii hadisəsidir; insan ağlayarkən oksitosin və endorfin ifrazına səbəb olur

Psixoloq Aynur Xəlilova: "Gülmək ürək üçün nə qədər faydalıdırsa, ağlamaq da o qədər faydalıdır"

Bir də boşalma ifadəsi var: ağlamaq insanı emosional olaraq stress verici vəziyyətlərdən yüngülləşdirir.

İdeya, təkə Shakespeare-nin sözləri ilə deyil, romalı şair Ovid-nin dedikləri ilə də üst-üstə düşür: "Ağlamaq rahatlanmaqdır; kədər göz yaşları ilə yuyulur və bundan məmnun qalır."

Yunan filosofu Aristotel də ağlamağın "beyini təmizlədiyini" yazırdı.

1986-cı ildə ABŞ-nin məşhur jurnal və qəzetləri üzrə araşdırmada bir psixoloq müəyyənləşdirib ki, ağlamaq haqqında olan məqalələrin 94%-i insanlarda psixoloji gərginliyin azalmasına kömək olur.

2008-ci ildə 30 ölkə üzrə 4300 yetkin yaşlı gənc üzərində aparılan tədqiqatda, əksəriyyət bildirib ki, ağladıqdan sonra özlərini həm ruhi, həm fiziki baxımdan yaxşı hiss edirlər.

Bəziləri ağladıqdan sonra, heç bir dəyişiklik hiss etmədiklərini dediyi halda, bəziləri sonra özlərini daha pis hiss etdiklərini bildiriblər.

Görünür ki, fərq, sosial məzmunun asılıdır: məsələn, cəmiyyət içində ağlamaqdan utanan insan, tək və ya bir ən yaxın dostunun yanında ağlamaqla rahatlıq tapa bilər.

Tədqiqat həm də, ağlamağın saxlayan və ya gizlədən insanların daha sonra az rahatlama hissi yaşadığını aşkar çıxarıb.

"Ürəkdən ağlamaq" ifadəsi əbəss yerə deyilmiş, lakin, onun sosial dəstək məqsədi effektiv olaraq qalır.

Bu isə, yetkinlərin də uşaqlarla eyni səbəbdən ağladığı deməkdir: dostlar və ailədən kömək ummaq.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Allahverdi Eminov

Azərbaycan Yazıçılar

Birliyinün üzvü, Dosent, Yazıçı,
Prezident mükafatçısı

Yaradıcılıq haqqında əsrlərlə düşünmüşlər, qəti qərara gəlmək istəmişlər, lakin fikirlər bir-birini təkzib etmişdir. Aristotel və Bualodan sonra Z.Freyd və K.Yunq bu problemin həllinə yaxınlaşmağa çalışmışlar. Hətta uşaqlarda (oğlanları nəzərdə tutmuşlar) ilk yaşlardan başlamış erotik hissi araşdırmışlar. Məsələn, Z.Freyd insan potensialının mahiyyətini "sublimasiya" anlayışı vasitəsilə aradan qaldırmağa cəhd etmişdir. Psixoloqun fikrincə, müəyyən daxili proseslərin nəticəsində ibtidai erotik xarakterə malik psixoloji enerji sublimasiyaya (ümumi məmnunluğa) uğrayaraq yüksək mədəni dəyərlərə, o cümlədən, sənət əsərinə çevrilir. Bu baxımdan cinsi enerji ("libido") öz gücünü saxlayır, qoruyur. K.Yunq bu məsələyə fərqli yanaşdı, yəni insanın metafizik ehtiyacları tədqiqatçı tərəfindən dəyərləndirildi. Z.Freyd və K.Yunq görə, kişinin erotik meyli onun bir şəxsiyyət kimi formalaşmasına müsbət təsir göstərir, xüsusilə, psixoloji baxımdan. Belə ki, cinsi enerjinin ("libido"nun) mövcudluğu, qadına güclü meyli onun yaradıcılıq ovqatına - əhval - ruhiyyəsinə təkan verir, pessimizmi aradan qaldırır. Cinsi əlaqə zamanı karbohidrat maddəsi aktivləşir və kişidə (eləcə də qadında) bir çox hormonlar əmələ gəlir. Bunların əsasında endorfinlər, yeni səadət, xoşbəxtlik, məmnunluq durur. Digər hormonlardan olan steroitlər kişidə və qadında rahatlıq, stol arxasına keçib yazmaq, yüngülləşmək hissi yaranır. Bu işə çox davamlı olmur, bir müddətdən sonra yaradıcılıq enerjisi soyuyur, azalır.

Cinsi həyatın - yaşantının əhəmiyyəti onun ağrıkəsici keyfiyyətə malik oksitosin hormonun istehsalıdır. Hətta bu hormon baş ağrısı, baş gicəllənməsi, bədəndə yaranan süstlüyün zəifləməsinə, aradan qalxmasına səbəb yaradır. Maraqlısı odur, əgər qadın yaradıcıdırsa, ekstrojenlər onu yaradıcı düşünməyə, yaxud məşğul olmağa çağırır, əgər adi qadındırsa, ona bir növ gözəllik gətirir, məlahətli göstərir, qadın görkəmindən fərhlənir, ərinə son dərəcə məhrəbən olur. Kişilərə testosteron hormonu çox vacibdir, zəruridir, onda özünə inam, cəsurlik, risklik hissi yaranır. Eyni zamanda intim münasibətdə "tənbəlləşən" kişinin həyatını dirçəldir, onun sağlamlığını əngəlləyən miokardın qarşısını alır. Cinsi əlaqə zamanı beyin oksigenlə zənginləşir, boz hüceyrələr aktivləşir. Bu işə yaddaşı həssaslaşdırır, öyrənmək marağına müsbət təsir edir.

Cinsi enerjinin qorunub saxlanması - tükənməzliyi şübhəsiz, kişilə qadının ən böyük "keşfi" dünyaya uşağ gətirmək bacarığıdır. İnsanın övlada sahib olması qədər xoşbəxt heç nə ola bilməz; bu pay valideynin yalnız bioloji formada özünü təsdiq edən deyil, habelə fərdin, eyni zamanda insanın topladığı dəyərlər sisteminin gələcəkdə yaşamını, həyata keçməyən arzularını realizə şansını özündə birləşdirir. Etiraf edək ki, təbiət hər kişiye bu şans vermirdi, hansısa səbəbdən kişi, yaxud qadın cinsi enerjinin iqtidarsızlığı ucbatından övladdan məhrum olur. Beləliklə, sonsuzluq sindromu yaranır.

Cinsi enerji - "libido" iki təsir qüvvəsindən doğur: Mənfi və Müsbət. Birinci halda, deyək ki, şairin emosiyalarına toxunur, əsəb sistemini qıcıqlandırır, oksitosin hormonları oyadır, hətta keçmiş münasibətləri yada sa-

Yaradıcılıqda cinsi enerjinin rolu

lır, olmuş əhvalatların unudulmasından hid-dətlənir. Məsələn: Bəxtiyar Vahabzadənin bir şeiri var: "Bir salama dəymədi". Bir gün şair keçmiş sevdili qadınla qarşılaşır, salam vermək istərkən qadın üzünü yana döndərir. Halbuki, illərin qanadında - qəlblərinin duyub bir vurduğu illər yaddaşında vərəqlənir. "Beş ildə gözündən axan o qanlı illər"sən demə, unudulubmuş! Şairi tərəddüdlər düşündürür: Bəlkə bu, qorxudandır? Bəlkə bu, öz əhdinə, ilqarına ağ oldu? Bəlkə o qədər yaxın ikən bu qədər uzaq oldu? İndi - anladı:

Yalnız indi anladım: ah sən daha mənimçün

Əlçatmaz bir çiçəksən.

Yaşamış günlərim təki geri dönməyəcəksən!

Qop, ey tufan, əs ey yell! Xəzəl olum tökülüm.

Bir günlük həsrətimə dözə bilməyən gülüm,

Bəs nə oldu? Bu həsrət bir salama dəymədi?

Bu qadının salamsız gedişi adi görüş olma-
dı, şairin duyğularından cərəyan kimi keç-
di, olmaya illərin qazancı imiş bu? Əlvida
miş.Və bu görüş Bəxtiyar Vahabzadəyə uni-
kal bir şeir yazdırdı!

Cinsi enerjinin yaratdığı intim münasibət həyatın ritmik bir parçasıdır, kişi bunun üçün ovqatını kökləyir, nikbin həsrətin harmoniyasına can atır. Münasibətlərin ahəngində müsbət amillər öz işini görür: dərinin rəngi və qoxusu, döşün sinədə ləngərliliyi, saçın uzunluğu, yaxud qısalığı və s. atributlar zövqü qıcıqlandırır: "Mən qızın təbəssümünə vurulmuşdum, ehtiraslarım bu təbəssümlə bağlıydı, mənə müsbət enerji verirdi. Bu təbəssüm cinsi enerjini oyadı, yaradıcı adamı yazmağa ruhlandırdı". - pıçılı idi. Z.Freyd görə, erotikka yaşamağa olan həvəsidir. Həqiqətən, cinsi enerjinin yaradıcı insanda təzahürü onun coşğunluğunun yeni nəyisə yaratmağa çağırır. Z.Freyd yazır ki, bütün yaradıcılıq prosesi seksual enerjinin yüksəlməsi nəticəsində - cinsi məmnunluq halında baş verir. Yazmaq (yaratmaq) da rüyaya bənzər bir şeydir ki, bu zaman təhlüşür daha parlaq şəkildə özünü büruzə verir. Həvəs, ehtiras şairin, yazıçının, bəstəkarın, rəssamın psixikasında ənənəvi davranış istiqamətini itirir, hətta şüursuzluq dərəcəsinə çatır və təbii yaradıcılıq işi baş tutur. Müşahidələr də təsdiqləyir dəhiyanə əsərlər bu "dəli-
liyin" xoşbəxt payıdır. Cinsi - seksual enerjinin mövcudluğu əsərlərin yaranmasında sənətkarı "özünü zorlamaqdan" xilas edir. Əlbəttə, erotik hiss yaradıcı şəxsin varlığını əhatə etməlidir ki, sevgi yaransın, cinsi enerji mənbəyinə çevrilsin. Sevginin yaranması psixoloji anlarla bağlı prosesdir. Psixoloq Leon Edel yazırdı ki, ədəbiyyatla psixologiya ortaq zəminə yüksəlir. Hər ikisi insan motivləri və davranışları ilə bağlı olub insanın rəmzlə işləmək qabiliyyətini incələyir.

Z.Freydin irəli sürdüyü cinsi enejni fenomenini yaradıcılıqda təzahür edir və sahədə reallaşır; sənət əsərləri məhz intim hissə uyğun gələn duyğularda, emosiyalarda ifadəsini tapır və həzz, zövq mənbəyinə çevrilir. Cinsi enerjinin yaranması qadına olan sevginin fəlsəfəsində reallaşır, o halda tərəflər təmasda olmasınlar, yalnız bir-birinin barmaqlarını sıxmaqla kifayətlənsinlər, bədəne enerji buraxsınlar. Belə olduqda sevenlər görüş üçün dərirlər, həsrət çəkirlər.Təmasda olduqda bu enerji azalır və bədəni tərk edir. Füzuli bu prosesi Leyli ilə Məcnunun timsalında məharətlə təsvir etmişdir. Onların bir-birinə qəzəl qoşması təsadüfi deyil. Cinsi enerjinin yaranması, amma qovuşa bilməmələri yaradıcılıqla - qəzəl yazmaqla yekunlaşır. Bu mənada sevgililərin - kişi cinsilə qadın cinsinin məktubları yazmasına təəccüblə baxmamalıyıq. Bunlar əsərlərdir, yeri gələndə çap edilir - alman bəstəkarı L.Bethovenin timsalında. O, sevgi-

sində yarımamışdır, hissələrini məktublarında vermişdir. Cülyettaya, Rahele və başqalarına ünvanladığı məktublarında bəstəkar musiqidə nota köçürmədiyi melodiyalarını məhz məktublarında çatdırmışdır. L.Bethoven sevgisinə qovuşmaq həsrətini yaşayırdı, bu ona qismət deyildi. Qırx yaşında sirli bir qadına qəlbini verdi. Bu qadın Antoniya idi. Xeyli musiqi bəstələdi onun eşqiylə. Bu məktublar sanki musiqi notları idi, bəstəkarın həsrət dolu cinsi enerjisiydi və "Tarixdən möhtəşəm 50 Eşq məktubu" adlı məşhur kitaba düşdü. Antoniyya yazdığı məktub müstəqil bir əsər səviyyəsindədir. Bir parçasına diqqət yetirək: "Mənim mələyim, mənim hər şeyim, böyük müqəddəratım, sənə yazdığım sözlər boşuna vaxt sərfidir. Niyə içimdəki bu kədər dillənir? De görüm, sən bütününlə Mənim olmadığımı, mənim sənin olmadığımı deyişə biləcəkmimi? Ay Allah, bütününlə mənim olsaydın, bu acını az da olsa sən hiss edərdin? Bütün varlığını səndir. Sənin sadiq sevgilin Lüdvik".

Cinsi enerji qadına meyilli yazıçılarda, şairlərdə, rəssamlarda özünü daha qabarıq büruzə verirsə, həmin sənətkar məhsuldar işləyir, maraqlı əsərlər qələmə alır - bunu tarixi faktlar da təsdiqləyir. Çün qadının pərəstişkarına çevrilmək, onunla dil tapmaq, görüş həsrətini yaşamağın özü xoşbəxt tələdir. Məsələn: məşhur fransız yazıçısı Gi de Mapassan (1850-1893) dünyada qadınşünas - arvadbaz kimi tanınmışdır. Özünün etirafına görə, məşuqələrinin sayını 300 olduğunu bildirmişdir. Cəmi 43 il yaşamış yazıçı ən məhsuldar idi. "Qadınlar mənim sənətimdir" etirafının müəllifi "Bizim üreyimiz", "Həyat", "Əziz dost" romanlarını, "Gombul" povestini, "Ay işığı", "Boyunbağı", "Ehtiras", "Qadın etirafı", "At belində", "Daş-qaş", "Bir yaz axşamında" adlı hekayə və novellalarını yazmış, "Qayıq hekayələri" adı altında hekayələrini çap etdirmişdir.

"Mən qadınların sevimlisi olmaq, qadınların incə həyatını duyub ədəbiyyata gətirmək" kimi bir missiyanı ödəməyi yaradıcılığın bir növü kimi qiymətləndirirdim. Onun qadın psixologiyasını duymaq qabiliyyəti cinsi enerjinin ölməzliyi deməkdir. Və bu məziyyət Gi de Mapassanın üslubuna da müsbət təsir etmişdir: "Xanım qız Düfür yelləncəkdə tək ayaq üstə durub yellənmək istəyirdi, amma təkan vura bilmirdi. O, on səkkiz, iyirmi yaşlarında gözəl bir qızıdı. Belə qadınlara yolda rast gələndə adamın ürəyi çırpınır, gecə yarıya qədər qərribə hissə yaşayırsan, unuda bilmirsən". Yaxud: "Xanımın otuz altı yaşı vardı, kök idi, pis deyildi, üzdən xoşa gəlirdi. Karset

belini elə möhkəm sıxırdı ki, tənəfəs olurdur. Sinəsinin yumşaq ətisi sıxılıb yuxarıya, lap buxağına qədər qalxmışdır". Gi de Mapassanın hekayələrinin, romanlarının qəhrəmanları öz xarakter cizgiləriydi, oxuyan qadın oxucular müəllifə vurulurdular. O, bir dəfə belə bir məktub alır, yazılmışdı: "Mən sizi oxuyanda özümü xoşbəxt hiss edirəm. Siz təbiətin poeziyasını duyursunuz. Mən sizə çox gözəl, valehedici sözlər söyləmək istərdim, amma bilərəm ki, bu, mümkün deyil. Çünki sizə mən ancaq xəyallarımda qismən yaxın ola bilərəm". Məktub Parisdə yaşayan 24 yaşlı ukraynalı rəssam Mariya Başkirtsovdan alınmışdı.

M.Pənah Vaqif şeirinə qayıdıram. Cinsi enerji o halda şairə (eləcə də yazıçıya) yaradıcılıq stimulu verir - qadın gözəlliyini müəllif duyur, dünyada ən böyük gözəllik qadına məxsusdur. Alman filosofu L.Feyerbax yazmışdır ki, insan üçün insan gözəlliyi gözəlliklərin ən yaxşısidir. Təbii ki, filosof qadın gözəlliyini nəzərdə tutmuşdur. Gözəllik yaradıcı adamın cinsi enerjisini tərpədir, hərəkətə gətirir, qan dövranını sürətləndirir, şairə zərif mövzu verir, şairin hissələrini cılayayır. Şair qadın gözəlliyinə müdaxilə edərsə bu, instiktiv yanaşmanın təsadüfi olmadığını göstərir. Bu işə onu deməyə haqq verir ki, şairin coşğun temperamenti - cinsi enerjisi, vəcdə gəlməsi, əzabverici iztirabı yersiz deyil. Amma yenə də hər şey açıq - aşkar olmamalıdır.

M.P.Vaqif bir şeirində yazmışdır:

**Bir xəlvət yer ola, əğyar olmaya,
Onda söhbət edək, ikimiz belə.
Əl-ələ tutuşub, deyək, gülüşək.
Tutaq bir xoş ülfət ikimiz belə...**

Unutmayaq ki, yaradıcılığın özü bir müəmmadır, sirdir, nə vaxt gəlir, nə vaxt gedir - bunu yalnız müəllif söyləyir!..

Yaradıcılıq şairlərin, yazıçıların və digər sənət adamlarının düşündüyü qədər də asan anlayış deyil, mürəkkəb bir yozumdur. Emosiyanın və intellektin birgə qovuşduğu təkəkkürün məhsuludur, yaradıcı adamın beynindən ürəyinə süzülən Allah payıdır, təhlətəşür aktıdır. Bu nemət ancaq istedadlara və dahiylərə məxsusdur. Birincilər bacardıqlarını edir, ikincilər nə etməlidirsə onu edir. Ona görədir, yaranan əsərlər eyni məzmununda və keyfiyyətdə yox, müxtəlif təsirə malik olur. Bu iş cinsi enerjinin gəlişindən asılıdır. Bundan əlavə, narahat və nigaran anlardan, yorulmaz axtarışlardan, incə duyğulardan ibarət bir proses olub, yaradıcı adamın zehni gərginliyini özündə əks etdirən maddi dəyərdir.

BU XALQ PAPAĞI NEYLƏYİR?

Mat-məəttəl qalmışam-bu xalq papağı neyləyir?
Cəng atan, paxır tutan qazan qapağı neyləyir?

Lap turalım, on manat verdim, papaq aldım bu gün,
Yanları dil-dil bəzəkli, ortasında bir düyün.
İndi başmı, ya papaqmı çiynim üstə gördüyün?
Gər, papaq var, onda baş, ondan aşağı neyləyir?
Cəng atan, paxır tutan qazan qapağı neyləyir?

Bir başın ki, başına noxta salır hər səydərəm,
O başa, bir noxtalıq, billahi, qiymət vermərəm!
Hər yetən baş bir papaq qoymaqla olsa möhtərəm,
Şeyx dursun bir yana-gör, onda Tağı neyləyir?!
Mat-məəttəl qalmışam-bu xalq papağı neyləyir?

Gah qılınca, gah qələmlə ayırıb hər yetirən,
Beş papaq xəritəmizdən qayırib hər yetirən.
Papağa yığıb, gödənin doyurub hər yetirən,
Başı qarında olan kəs Qarabağı neyləyir?
Mat-məəttəl qalmışam-bu xalq papağı neyləyir?!

O millət papaq qoyar -düşməninə aqlada qan,
Tüpürər cəmdəyinə torpaq üçün verməsə can!
Gecə-gündüz Tv-də zurna çalan, omba atan
Dığa əlində qalan aranı-dağı neyləyir...
Mat-məəttəl qalmışam-bu xalq papağı neyləyir?!

Qoymuşam papağımı torbaya, bərk bağlamışam,
Ümidimi qoz edib çərşənbəyə saxlamışam.
İndidən darvazamın dalını bərk mıxlamışam,
Mən kimi ac-yalavac özgə qonağı neyləyir ...
Baş qarın dərdi çəkə-onda papağı neyləyir?

Şəhidlərin papağı qalıbdı mıxdan asılı,
Qazini başı itib, dili dibindən kəsili.
Millətə şıllaq atır hər yetən eşşək nəsili
Qoymayır dövrəsinə özgə-qırağı-neyləyir?!
Anqırıb ulaq tapır uzunqulağı... Neyləyir?
Gücü palana çatan bu xalq papağı neyləyir?
Cəng atıb, paxır tutan qazan qapağı neyləyir?!

* * *

YETİRİR

*Vətənim sinə döyüb: -Mənəm !-deyənlər yetirir,
Dönüb dinozavra, ayı yeyənlər yetirir.*

*Terminator kimi dünyanı yıxıb təkbaşına,
Bu boyda millətimin qəddin əyənlər yetirir .*

*Çirməyib şalvarını bizi minir hər yetirən,
Tanrı yox yerdən alıq, noxta-yüyənlər yetirir .*

*Şor yeməkdən şorumuz çıxsada, bu şortu zaman
Soyunub şalvarını şortu geyənlər yetirir.*

*Rus bizim mamamızı hər gün ələkdən keçirir
“Ya tvoy mamı!”- deyib, rusca söyənlər yetirir .*

*Oynaşib boş cibimizdə boz siçan civ-civ edir,
Toyda pul cırmağınan özün öyənlər yetirir.*

*Qarabağda balalar al qanına qəltan olur,
Hırışıb AzTV-də allı geyənlər yetirir .*

*Tullayıb körpəsini Dubayda gözən mamalar,
Beş manatçün babasın basıb döyənlər yetirir.*

*Ehtiyacdan əriyir nə kimi ərənlərimiz,
“Avrovijin”, yerinə “avrogey”ənlər yetirir.*

*Tanrı, hərdən qızırıb qızıldan yeyib quduran
Kəslərə,qusmaq üçün qızıl ləyənlər yetirir.*

*Çox heyif-bir belə yaltaq yetirən millətimiz,
Baba Dərviş kimi də xətrə dəyənlər yetirir ...*
2016

QUBALI HEYBƏT ƏMİ

**Yaxşıdı, pisdi bu dövrən, sənə nə Heybət əmi!
Ye demokratiyadan, vur bədənə, Heybət əmi!**

**Marça-murç ləzzətinən müftə təamdan nuş elə,
Altdan-altndan qımışıb, Xanbibiyə göz-qaş elə.
İstəyirsən, şabalıd-turşu-qovurma, aş elə,
İstəyirsən piti as, ya ki, küftə-bozbaş elə-
Boşboğaz hülqumunan, yağlı çənə, Heybət əmi!
Ye demokratiyadan, vur bədənə, Heybət əmi!**

**Nə işin var, a kişi, alma bağında Qubada-
Şəllənib daşıyasan Kürdəmirə, Sabirabada?!
Nə plan var, nə filan-indi palan mindi moda!
Al halal abbasını, qulluq elə Məşdibada!
Həm ona sərfəlididi, həm də sənə, Heybət əmi,
Ye demokratiyadan, vur bədənə, Heybət əmi!**

**Çıxar o şalvarı at, şortunu gey çıx küçəyə,
Telini vız-vız elə, oxşa kəkili beçəyə.
Beş dənə “xanbibiyə” “podxod” elə bir gecəyə-
Hər biri xan qızı tək, həm də ucuz-heç neçəyə!
Həm ona xidmət elə, həm Vətənə, Heybət əmi!
Oxşama yüz on yaşında dədənə, Heybət əmi!**

**Hər dəfə ekranı aç, gör duftatlar nə deyir;
Gör,hankı nazirimiz xəlqə verir hansı xeyir?
Gör, hansı məddahımız kimə qoşub hankı şeir,
Diqqət et: kim haramı kimlə bölür, kimlə yeyir...
Gör, “Həsən” necə qurur təl, “Hüsənə”, Heybət əmi!
Ye demokratiyadan, vur bədənə, Heybət əmi!**

**Dünyanın o başına başı çatıb durbamızın,
Durbanın adı bizim-içindəki, zorbamızın.
Çox şükür, sahibiyik bircə ovuc arpamızın-
Yoğurub doğrayırıq boşqabına şorbamızın.
Əl açmırıq, dilənib, hər yetənə, Heybət əmi!
Ye demokratiyadan, vur bədənə, Heybət əmi!**

**Hər ayın səkkizi, onu alırsan yüz əlli manat?!
Kim kimə bəxş eləyir, ay kişi, bu boyda barat?!
O pula doyunca ye, həm də bir az sandığa at-
Dünya fanidi, bilirsən, ömür də puç, amanat...
Ölhaöldə çıxarıb ver kəfənə, Heybət əmi.
Nə sənə dünya qalandı, nə mənə, Heybət əmi ...**

**Qonşulardan yığılar beş-on manat halva pulu,
Yasında, inanmıram pul-zad uma Molla Qulu.
At başından hələlik ahü-zarı, qilü-qalı,
Tut demokratiyadan, azma, kişi, səmti-yolu!
Zarıyıb-zıqqama olub -keçənə, Heybət əmi!
Yaxşıdı, pisdi bu dövrən-sənə nə, Heybət əmi?
Nuş elə, vur bu təamdan bədənə, Heybət əmi!
Oxusun Xanbibisi rəhmət, dədənə, Heybət əmi!**
2014

* * *

BİZƏ CƏNNƏT NƏ GƏRƏK

Ömrü işrətdə keçən cənnəti neylir, a kişi!
Nəfsinə qulluq edən rəhməti neylir, a kişi!

Bizə cənnət nə gerek-var bu qədər sərvətimiz,
Yedikcə əjdahalar, qürrələnin millətimiz.
Dış bizim-tamah bizim, kimseyə yox minnətimiz.
Hələ gizlində yatır bir para bəd niyyətimiz...
Yoxsa, millət bu qədər sərvəti neylir, a kişi !
Bu cəhənnəmi gören cənnəti neylir, a kişi?

Lap tutaq, mində birin kasıba verdik havayı-
Bununla, guya deyirsən, bitəcək ahı-vayı?!
Bizə agah bu işin həm o tayı,həm bu tayı:
Qudurub, firqə yapıb, qaldıracaq hay-harayı -
Çuxası cındır olan hörməti neylir, a kişi !?
Ömrü zillətdə keçən cənnəti neylər, a kişi?

Diqqət et: hər kişinin varmı ucuq bir dəyəsi,
Qapıda üç keçisi, ya danası, ya düyəsi ?!
Yox,hələ şallaq alıb bizləri də bir, döyəsi !
Bir nöyütdü-onu da, hamı bilir var yiyəsi !
Kişi olan o qara töhməti neylir, a kişi ?
Ömrü zillətdə keçən cənnəti neylir, a kişi !

Qubadan Gəncəyədək hər nə qədər var meşə,dağ
Alıb hasar çəkirik, həm çəkirik düşməne dağ.
Tikirik xan sarayı: zər-zibalı əlli otaq!
Çərxi-dövrən dəyişib, çaş-baş olubdur baş,ayaq
Hələ gör zırpıları xəlvəti neylir, a kişi!
Çuxası cındır olan sərvəti neylir, a kişi!

Kişinin gerek ola on nökeri, beş kənizi,
Özü də mamlımatan, qaş-göz atan, ağbənizi .
Nə ömürdü sürəsən-qalmaya tarixdə izi?
-İlk dəfə, dünyada, biz hasara vurduq dənizi!
Gör, indi üç-beş ilə Ələti neylir, a kişi!
Yoxsa, hər yoluq-moluq sərvəti neylir, a kişi !

Kiminki bəxti gözəldi, həm olur təxti gözəl!
Pul da ki, silkələdikcə tökülür, sanki,xəzəl !
Yamyaşıl pul çiləyir başımıza mavi Xəzər,
Mən ölüm, Səddamı, Qəddafini gəl, çəkmə məsəl -
Bizə nə, kim qudurub, kim qızırıb bundan əzəl !
Hamıya ibrət olan ibrəti neylir, a kişi!
Nəfsinə qulluq edən rəhməti neylir, a kişi!
Ömrü işrətdə keçən cənnəti neylir, a kişi!

* * *

YARƏB, BİZƏ ÇOX GÖRMƏ...

*Yarəb, bizə çox görmə bu Nuhdan qalanları!
Vardır hələ çox gizli-aşikar planları.*

*Qorxum budu bu salihəməllər gözə gəlsin,
Gətsin o qədim-qaim olanlar, təzə gəlsin.
Hər nə ki, bəla onlaradı, qoy bizə gəlsin !
Hifz eylə, İlahi, bu yenilməz klanları!
Yarəb, bizə çox görmə bu Nuhdan qalanları!*

*Millət puç olar, bir işi də gəlməz ərsəyə,
Avropa kimi, gündə biri minse kürsüyə.
Tay tutma bizi ingilisə, ya ki, nemsəyə--
Öyrətmə bizə qırmızı böhtan-yanaları!
Yarəb, bizə çox görmə bu Nuhdan qalanları !*

*Kim taxi-tacı zəbt eləyib olsun halalı,
Qurban ona millət və onun sərvəti-malı.
Dursun nə desin bəxtinə o başı bələli-
Yaxud, eləsin imtina, bir sufi misalı?!
Çəksin qabağa millətə nifaq salanları?
Yox-yox! Bizə çox görmə bu Nuhdan qalanları !*

*Dünya bə nədən Putininən Medvedi görmür?
Osmanlıda giclikmi, ya biclik nədi, görmür?
Nursultanı, İslamı, ya bir Əhmədi görmür,
Salır çənənin altına bizdən olanları!?
Yarəb! Sən özün hifz elə Nuhdan qalanları!*

*Arvadlı-uşaqılı hamısın hökmüdar eylə,
Harda yayılıb nəslə, daim orda var eylə .
Təxtin uca tut, bəxtini də əzmkar eylə,
Kim çıxsada müxalif-kökünü tarimar eylə!
Vur noxtanı, çək şallağı, yüklə palanları!
Yarəb! Bizə çox görmə bu Nuhdan qalanları!*

*Pampers taxıb otursa belə, “postuna” dəymə!
Quyruq bulayan məddahına, “dostuna” dəymə !
Al kürsüdə canın, leş elə-şəstinə dəymə!
Heydən düşə, milçək dərisha üstünə-dəymə!
İmkan nə qədər var, hələ çoxdu planları!
Bassa da siçovul kimi döngə-dalanları,
Yarəb! Sən özün hifz elə Nuhadan qalanları!*

2012